

HØRINGSNOTAT

Miljøministeriet

J.nr. 2020-5425
Ref. JACBE
Den 23. april 2021

Høringsnotat om udkast til forslag til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven (Adgang til at etablere naturnationalparker og obligatorisk digital kommunikation m.v.)

Udkast til forslag til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven (Etablering af naturnationalparker m.v.) har været i høring fra den 15. januar 2021 til den 12. februar 2021.

Lovforslaget vedrører etablering af naturnationalparker og obligatorisk digital kommunikation til og fra myndighederne på naturbeskyttelseslovens område. Udkast har været sendt i høring til kommuner, relevante erhvervsorganisationer, grønne organisationer m.fl. og har været lagt på Høringsportalen i høringsperioden.

Miljøministeriet har modtaget ca. 210 hørings svar fra organisationer, foreninger og kommuner samt privatpersoner. Hørings svarene og dette høringsnotat kan ses på Høringsportalen ved fremsættelse af lovforslaget. Gennemgangen af hørings svarene og Miljøministeriets bemærkninger hertil er samlet tematisk. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Transportministeriet, Indenrigs- og Boligministeriet og Kulturministeriet har bidraget til notatet for de dele, som vedrører deres ressortområde.

Lovforslaget giver alene den retlige ramme for etablering af naturnationalparker, men hørings svarene indeholder i vidt omfang synspunkter til den konkrete udmøntning af lovforslaget i de enkelte naturnationalparker i forhold til f.eks. placering og forvaltning af disse. Hertil bemærkes mere generelt, at lovforslaget ikke regulerer dette.

Ud over de ændringer af lovforslaget, som høringen har givet anledning til, er der foretaget en række strukturelle, sproglige og juridisk-tekniske justeringer af lovforslaget.

Overordnede tilbagemeldinger

DN og Vild Med Vilje m.fl. er begejstrede ved forventningen om, at Danmark nu får store sammenhængende områder med vildere natur, primært for naturens skyld, men også fordi naturnationalparkerne vil give alle besøgende naturgæster enestående oplevelser i en vildere, rigere og meget mere mangfoldig natur.

WWF Verdensnaturfonden bakker op om målsætninger og pladsen, der skabes til mere og vildere natur i Danmark ved hjælp af naturnationalparkerne og urørt skov. WWF Verdensnaturfonden mener det vil betyde et løft for danskernes friluftsliv, men også for lokal grøn økonomisk vækst, uddannelse, læring og sundhed. DOF BirdLife ser de kommende naturnationalparker som et godt skridt i retning af at bremse tabet i biodiversitet, fordi der hermed skabes sammenhængende områder, hvor natur og biodiversitet er hovedhensynet. DOF BirdLife synes, at det er visionært, at parkerne friholdes for produktion og forvaltes med fokus på at skabe rammerne for en selvforvaltende natur med naturlige processer og dynamik. Det vil ifølge foreningen give den trængte natur en tiltrængt hånd og på sigt skabe områder, som vil give befolkningen muligheder for store og unikke naturoplevelser. Verdens Skove glæder sig over regeringens udspil om at oprette naturnationalparker i Danmark og roser det store fokus på naturlige økosystemer og naturlige processer i store sammenhængende områder med et ydre hegn.

Danmarks Jægerforbund deler regeringens ønske om at skabe mere og bedre natur og biodiversitet og bakker derfor op om etablering af naturnationalparker og deres formål. Danmarks Jægerforbund finder, at kompleksiteten i forbindelse med etablering af naturnationalparker er høj, og at der er mange interessenter, som skal finde sammen om et fælles mål. Danmarks Jægerforbund opfordrer til, at regeringen fastlægger en anden ramme for naturnationalparkerne. Danmarks Biavlerforening udtrykker deres opbakning til større beskyttelse af naturen, bl.a. fordi tab af naturlige levesteder betragtes som et af de største problemer for vilde bier.

Den Danske Naturfond finder lovændringernes mål og intentioner positive, ligesom fonden synes, at de konkrete elementer er relevante og udgør væsentlige forudsætninger for at kunne forfølge formålet med lovændringerne.

Friluftsrådet bakker op om etablering af kommende naturnationalparker, herunder etablering af en lovgivningsmæssig ramme for disse. For Friluftsrådet er det afgørende vigtigt, at offentlighedens adgang til naturnationalparkerne sikres og opretholdes, og at der skabes gode rammer for et alsidigt friluftsliv. Dansk Orienterings-Forbund er grundlæggende imod ideen om at hegne naturen inde, men er generelt positive over for hovedformålet med naturnationalparkerne.

KL opfatter lovforslaget som betydningsfuldt for naturen. For kommunerne er det vigtigt, at der sikres adgang for befolkningen, især i de bynære naturnationalparker, og at der er muligheder for aktiviteter i naturnationalparkerne, men med respekt for den natur og biodiversitet, der ønskes fremmet med lovforslaget.

Nationalparkerne finder det afgørende, at udpegningen af naturnationalparker ikke sætter anden naturforvaltning i stå. Havet, søer og vandløb er ifølge Nationalparkerne stort set fraværende i de aktuelle og forventede yderligere udpegninger af naturnationalparker, selv om de akvatiske naturtyper rummer store unikke naturværdier.

Landbrug & Fødevarer bakker op om, at der af hensyn til en styrkelse af natur og biodiversitet etableres naturnationalparker på statslige arealer.

Placering af naturnationalparker, inddragelse og faglig rådgivning

Dansk Botanisk Forening og KL m.fl. mener, at naturnationalparker som første prioritet skal udpeges for områder med en høj naturkvalitet. Danmarks Jægerforbund m.fl. vil gerne have, at udpegningen af naturnationalparkerne sker efter en faglig analyse af de mulige arealer og først derefter en politisk proces. DOF BirdLife savner faglige kriterier for, hvilke arealer der skal udpeges til naturnationalparker i stil med de anbefalinger, der blev udarbejdet til udpegningen af urørt skov (Petersen m.fl. 2016). Foreningen mener, at naturnationalparkerne skal udpeges efter "Brandmandens Lov", hvor de giver størst værdi for natur og biodiversitet, og hvor der er et stort naturmæssigt potentiale.

WWF Verdensnaturfonden mener, at erfaringer viser, at hvis der ikke foretages en prioritering og udpegning af naturområder baseret på relevant forskningsmæssig viden kan ofte mindre vigtige områder blive udlagt som natur. Det er ifølge WWF Verdensnaturfonden de vigtigste områder for vores biodiversitet, der først skal udlægges som større og vildere natur.

Dansk Skovforening mener, at der bør sikres en forpligtelse til at inddrage alle aftaleparterne bag aftalen om natur- og biodiversitetspakke fra 4. december 2020, ligesom at lodsejere, der er naboer til arealer i spil, skal høres, inden det besluttes at anmode om udarbejdelse af ansøgningen til miljøministeren efter § 61 c. Dansk Skovforening anfører endvidere, at det er vigtigt, at det ved udvælgelse af områder sikres, at skovlovens formålsbestemmelse i § 1 om at bevare og værne landets skove m.v. indgår i vurderingen af, hvilke arealer der er bedst egnede til at opfylde formålet med etablering af naturnationalparkerne.

KL ønsker en lovfæstet central rolle i udpegningen og planlægningen af de kommende naturnationalparker.

Flere privatpersoner skriver, at man alene bør udvælge områder, som ligger i nyetablerede naturområder, hvor der opkøbes land til udlægning af "natur", således at man kan sikre sig, at veletablerede rekreative områder ikke berøres. På den måde fratages befolkningen ikke de eksisterende muligheder for at færdes i skov- og naturområder, men begrænses kun i forhold til de nye områder.

DN mener, at biodiversitetsforskere skal inddrages i processen før og under etableringen af naturnationalparker samt i den efterfølgende monitoring, og at dette bør præciseres i lovtæksten. DN ønsker, at også interessenter skal kunne foreslå etablering af naturnationalparker og at det sker med udgangspunkt i de fastsatte kriterier for at fremsætte forslag. WWF Verdensnaturfonden anser det for en afgørende præmis, at ministeren pålægges også at inddrage "relevant forskningsbaseret rådgivning" i forbindelse med prioritering af og anmodning om ansøgninger om naturnationalparker (§ 61 c). WWF Verdensnaturfonden mener, at inddragelse af relevante forskere skal fremgå af lovforslagets §§ 61 d og 61 e som en naturlig del af projektansøgninger og forvaltningsplaner. Ifølge Dansk

Akvakultur bør de kommende naturnationalparker så vidt muligt udpeges i Natura 2000-områder. Friluftsrådet vil gerne have inddraget den kommunale planlægning ved udpegnings af områderne og ønsker, at man undgår de bynære skove af hensyn til friluftslivet.

Landbrug & Fødevarer, Dansk Akvakultur og Friluftsrådet m.fl. ser et behov for en tæt dialog og inddragelse af interessenter både lokalt og nationalt i forbindelse med etablering og forvaltningen af naturnationalparkerne. Dansk Sportsfiskerforbund efterlyser samme lokale inddragelse, som kendes fra nationalparkerne med bestyrelser og råd. Danmarks Jægerforbund ønsker det beskrevet, hvordan og hvornår offentligheden inddrages i processen forud for placeringen af naturnationalparkerne. DOF BirdLife henviser til gode erfaringer fra Collective Impact, som flere steder i landet har ført til gode og positive lokale processer og ønsker, at det fremhæves mere i lovforslaget. Herning Kommune og Holstebro Kommune anser det for vigtigt, at den lokale offentlighed inddrages i processen, og ønsker at dette fremgår af lovtæksten. Jammerbugt Kommune og ”Natur på Tværs” mener, at det bør præciseres i lovforslaget, at de berørte myndigheder, herunder kommunen, skal indgå som samarbejdspartner allerede fra projektets start og deltage ved udarbejdelse af ansøgning, projektbeskrivelse og forvaltningsplan. Danmarks Cykle Union mener, at det er vigtigt, at der sker en lokal inddragelse af cykelklubber og mountainbikeklubber. Dansk Ungdoms Fællesråd ønsker en god inddragelse af de lokale foreninger ved etablering af naturnationalparker. Randers Kommune er optaget af, at adgangen til området Fussingø i størst mulige omfang tilgodeses, og at ønsker og muligheder omkring adgang drøftes med kommunen.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) mener, at der bør stilles krav om en lokaliseringsanalyse baseret på fagligt funderede kriterier. DIF finder det afgørende, at den lokale inddragelse er rammesat og foreslår en mere detaljeret beskrivelse af processen. DIF ønsker, at det kommer til at fremgå af bemærkningerne, at parkerne ikke placeres i bynære områder, hvor besøgstrykket er stort, og hvor forbundet mener, at ellers fredelige dyr kan blive stressede og reagere uhensigtsmæssigt.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at etablering af en naturnationalpark skal forudsætte en tilladelse fra miljøministeren. Det forudsættes, at ansøgning om tilladelse udarbejdes af den statslige lodsejer på baggrund af en anmodning fra miljøministeren.

Ifølge lovforslaget forudsættes det også, at der forud for miljøministerens anmodning til en statslig lodsejer har været en dialog mellem Miljøministeriet og den pågældende statslige lodsejer, som bl.a. kan omfatte indledende undersøgelser og vurderinger af et specifikt område for at afgøre, om området har potentiale for en naturnationalpark.

Det er tillige forudsat, at miljøministerens anmodning afgives efter inddragelse af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri, kulturministeren, erhvervsministeren, indenrigs- og boligministeren, transportministeren, forsvarsministeren og klima-, energi- og forsyningsministeren.

Det må forventes, at der også i øvrigt vil foregå en politisk proces med inddragelse af relevante interessenter og relevant videnskabelig rådgivning forud for miljøministerens

afgivelse af anmodningen, hvori naturnationalparkens lokalisering angives. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Det følger endvidere af lovforslaget, at den statslige lodsejer skal inddrage offentligheden og berørte myndigheder i forbindelse med udarbejdelsen af en ansøgning om etablering af naturnationalpark. Ansøgningen skal bl.a. indeholde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, hvori der bl.a. skal angives oplysninger om inddragelsen af den berørte offentlighed, berørte myndigheder og berørte lodsejere i den videre proces. Det er præciseret i lovteksten, at "den videre proces" også omfatter tiden efter naturnationalparkens etablering.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Projektbeskrivelse

DGI, DIF og Danmarks Cykle Union ønsker, at der i projektbeskrivelsen også gøres status for friluftslivets forskellige aktiviteter, tilladelser og muligheder.

DN foreslår, at § 61 d, stk. 1, nr. 1, bør formuleres således, at "natur" indgår i fredet eller beskyttet natur-, kultur- og verdensarv, idet der peges på, at der kan være særlige naturbevaringshensyn, som fortsat bør beskyttes særskilt.

Dansk Skovforening mener, at det er uklart, når det af § 61 d, stk. 1, nr. 1, fremgår, at projektbeskrivelsen skal indeholde områdets nuværende status, herunder naturgrundlag, da det ikke fremgår, hvad udtrykket "naturgrundlag" dækker over.

Den Danske Naturfond foreslår, at kravene til redegørelsen for de eksisterende naturværdier præciseres ved at nævne disse forhold direkte i lovteksten, således at det her fremgår, at projektbeskrivelsen skal indeholde en redegørelse for områdets eksisterende naturværdier, herunder naturtyper omfattet af habitatdirektivet, beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, særlig værdifuld skov, jf. skovlovens § 25, bilag IV-arter i henhold til EU's naturbeskyttelsesdirektiver, rødlistede arter m.v.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse om projektbeskrivelse (§ 61 d, nr. 1) i udkastet til lovforslag, at der i en projektbeskrivelse for etablering af en naturnationalpark skal indgå oplysninger om naturgrundlaget i området, hvilket bl.a. omfatter natur beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, bilag IV-arter og rødlistede arter.

På baggrund af bemærkningerne er den foreslåede bestemmelse i § 61 d, nr. 1, justeret, således at den får følgende ordlyd: "Områdets nuværende status og anvendelse, herunder naturgrundlag, fredet eller beskyttet natur, landskabelige forhold, veje, stier og andre anlæg, fredet eller beskyttet kultur- og verdensarv samt friluftsliv."

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

WWF Verdensnaturfonden peger på, at § 61 d, stk. 1, nr. 5, om projektplanen også bør indeholde en beskrivelse af "(re)etablering af naturlig dynamik og selvforvaltende økosystemer", som kan tilføjes efter "herunder".

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er Miljøministeriets vurdering, at naturgenopretningsinitiativer omfatter tiltag, der har til hensigt at understøtte naturlig dynamik og selvforvaltende økosystemer. Der henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at forvaltningen så vidt muligt ikke skal målrettes den enkelte art eller den enkelte naturtype, men vil have fokus på de naturlige processer, som karakteriserer de økosystemer, arterne er udviklet i, og at det tilstræbes at genskabe betingelserne for, at naturlige processer kan udfolde sig, ligesom menneskelig indgriben begrænses.

Bemærkningerne giver ikke anledning til yderligere ændringer i lovforslaget.

Dansk Ungdoms Fællesråd ønsker, at foreninger specifikt indskrives i § 61 d, nr. 7, der vedrører inddragelse af den berørte offentlighed, berørte myndigheder og berørte lodsejere i den videre proces.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at den berørte offentlighed bl.a. er borgere, organisationer og foreninger, der besøger området.

Bemærkningerne giver ikke anledning til yderligere ændringer i lovforslaget.

Forvaltningsplaner

DGI ønsker en bestemmelse om revision af forvaltningsplaner, f.eks. hvert fjerde år. Til § 61 e foreslås bl.a. tilføjet, at forvaltningstiltag skal hvile på et bredt sammensat fagligt grundlag under hensyntagen til omkostningseffektivitet. Friluftsrådet mener, at driften bør baseres på en bred faglighed, og at der bør ske en revision af forvaltningsplanerne med et fast tidsinterval. Danmarks Jægerforbund ønsker en præcisering af proceduren for en revision af forvaltningsplanerne, og hvornår det sker.

Forvaltningsplaner bør, ifølge Friluftsrådet, Landbrug & Fødevarer, Københavns Universitets Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning samt en række privatpersoner ansat som forskere ved Aarhus Universitet, være adaptive i forhold til resultaterne af monitoreringen. Friluftsrådet foreslår en række tilføjelser til § 61 e vedr. indholdet af forvaltningsplanen, herunder om tiltagenes omkostningseffektivitet, overvågning, revision, offentlighedens adgang, de udsatte dyrs betydning for friluftslivet mv.

DOF BirdLife savner nogle generelle retningslinjer for forvaltningsplanerne. DOF BirdLife mener, at principperne for den fremtidige forvaltning af nationalparkerne skal være tydelige for det omgivende samfund, ligesom de skal være funderet i den bedst tilgængelige viden og faglige anbefalinger fra biodiversitetsforskerne. DOF BirdLife anser genskabelse af naturlig hydrologi og introduktion af nøglearter som noget af det vigtigste.

Den Danske Naturfond foreslår, at forvaltningsplanen for naturnationalparken skal indeholde en konsekvensvurdering for den forventede udvikling af områdets eksisterende naturværdier, herunder naturtyper omfattet af habitatdirektivet, beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, særlig værdifuld skov jf. skovlovens § 25, bilag IV-arter i henhold til EU's naturbeskyttelsesdirektiver, rødlistede arter m.v.

Naturvejledning Danmark m.fl. ser gerne, at det kommer til at fremgå af selve loven, at forvaltningsplanerne skal formulere konkrete målsætninger for naturformidling og ser forvaltningsplanerne som centrale for sikringen af, at hovedhensynet til natur og biodiversitet går op med de bredere hensyn til øvrige samfundsinteresser. Danmarks Idrætsforbund (DIF) er tilfreds med, at forvaltningsplanerne skal indeholde udviklingsmål og principper, hvilket DIF mener, at man løbende må måle på, hvordan forløber.

Dansk Orienterings-Forbund finder, at "idræt" bør tilføjes til et punkt i forvaltningsplanen. Dansk Ungdoms Fællesråd er bekymret for, at naturnationalparkerne vil forringe muligheden for foreningsaktivitet i naturen og foreslår bl.a., at "foreningsliv" indsættes sammen med friluftsliv og turisme, og håber, at der fortsat vil være mulighed for at afholde større foreningsorganiserede friluftsarrangementer, under hensyn til bl.a. yngleområde- og sæson. WWF Verdensnaturfonden mener, at ordet "drift" bør udgå af § 61 e, da naturnationalparkerne netop *ikke* skal driftes, men naturforvaltes. Læsø Kommune ønsker det uddybet, hvad der menes med 'naturgenopretning' og 'naturgenopretningsinitiativer' i lovforslagets §§ 61 d og 61 e.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at en forvaltningsplan for en naturnationalpark vil indeholde udviklingsmål og principper for områdets forvaltning og drift, herunder bl.a. økosystemer, naturtyper og arter, de udsatte dyr, friluftsliv og turisme, naturgenopretningstiltag i området og overvågning af udviklingen i naturnationalparken.

Det er Miljøministeriets vurdering, at der vil være behov for drift i en naturnationalpark, idet f.eks. hegn og friluftsfaciliteter skal tilses og vedligeholdes.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at naturgenopretning bl.a. kan ske ved fældning af træer, introduktion af manglende hjemmehørende arter, udpining af arealerne igennem høslæt og omlægning af arealerne og bekæmpelse af invasive arter i naturnationalparkerne.

Det er Miljøministeriets vurdering, at naturformidling, foreningsliv og idræt bør indgå som elementer i forvaltningsplanens beskrivelse af friluftsliv og turisme, hvilket er blevet præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Miljøministeriet finder det relevant, at den statslige lodsejer med jævne mellemrum, f.eks. hvert 4.-6. år, svarende nogenlunde til frekvensen i relation til f.eks. Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA-programmet) og Natura 2000-

planlægningen, udarbejder en redegørelse for udviklingen i naturnationalparken. Det forventes, at offentligheden og berørte myndigheder vil blive inddraget i forbindelse med udarbejdelsen af redegørelsen i det omfang, dette efter den statslige lodsejers vurdering skønnes relevant. Endvidere forventes den statslige lodsejer at indsende den færdige redegørelse til miljøministeren. Redegørelsen vil kunne indgå i grundlaget for en vurdering af behovet for evt. tilpasninger af den konkrete forvaltning i den enkelte naturnationalpark – og på baggrund heraf en vurdering af behovet for en evt. revision af forvaltningsplanen. Dette er tilføjet i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Forvaltning af naturnationalparkerne

Verdens Skove mener, at eksotiske træer i videst muligt omfang bør blive i området og bidrage til at øge mængden af dødt ved i området, og der bør ikke blive fældet eller ryddet træer i forbindelse med etablering af vådområder, da det blot vil skabe en kunstig opdeling mellem skov og lysåben natur. Verdens Skove foreslår, at tilplantning med hjemmehørende, egnstypiske træer og buske med mange arter tilknyttet kan komme på tale i etableringsfasen i områder, hvor der ikke forventes at være en frøbank for disse arter – men ikke plantes for at hindre sandflugt. Nationalparkerne mener, at udpegningen af naturnationalparker ikke skal indebære, at al aktiv naturforvaltning i områderne går i stå, da det efter deres opfattelse vil tage mange år, inden det ekstensive græsningsregime sikrer en sådan balance.

Nationalparkerne mener, at lovforslagets bemærkninger bør udbygges i overensstemmelse med dette.

Dansk Botanisk Forening ønsker ikke for restriktive forhold i naturnationalparkerne og mener, at der bør herske metodefrihed tilpasset de lokale forhold. Dansk Botanisk Forening mener, at der inden for naturnationalparker skal være mulighed for særforvaltning af levesteder med særlig høj naturværdi, herunder sjældne arter, da det også er nødvendigt at sikre de artspuljer, der skal være spredningskilder til større dele af naturnationalparken. Sikring/etablering af flere lysåbne naturområder i skovene med lavt niveau af kvælstof og fosfor som skovlysninger med plads til indre skovbryn, mener Dansk Botanisk Forening vil være særdeles velkommen. De blomstersøgende insekter inkl. sommerfugle mangler også egnede biotoper.

Ifølge Dansk Akvakultur bør områderne forvaltes, så der opnås gunstig bevaringsstatus for udpegede arter og naturtyper. Danmarks Jægerforbund mener, at der skal mere fokus på de naturlige processer som f.eks. genetisk variation, naturlig selektion, prædation og nedbrydningsprocesser.

WWF Verdensnaturfonden ønsker, at menneskelig indblanding i forbindelse med naturgenopretning og naturpleje holdes på et absolut minimum i naturnationalparkerne, og at lovbemærkningerne herom afstemmes med de endelige retningslinjer for urørt statsskov. WWF Verdensnaturfonden finder, at det af lovens bemærkninger bør fremgå, at man ikke anvender maskinel naturpleje, undlader udsåning eller plantning, også ved sandflugt og ikke

pr. automatik fælder ikke-hjemmehørende træarter, da vedmassen udgør en kulstofressource for arterne.

Landbrug & Fødevarer m.fl. finder, at forvaltningen af naturnationalparker skal hvile på et fagligt grundlag, og at der ikke bør være for mange generelle restriktioner eller forbud (vedr. jagt, fiskeri, biavl mv.) for området.

Bornholms Regionskommune anfører, at der kan blive behov for mindre hegn omkring lysåbne naturtyper med henblik på en periodevis afgræsning for at opretholde naturkvaliteten på arealerne.

En privatperson foreslår en række konkrete naturgenopretningstiltag. Flere privatpersoner mener, at man kan nå en høj biodiversitet og vild natur med midler, som er mindre vidtgående, end dem som fremgår af lovforslaget, f.eks. ved at efterlade mere dødt ved, ophøre med dræning og begrænse træfældning, hvorved der efter deres opfattelse vil være en mindre påvirkning for vildt, jagt, landskab, skovgæster, naboer og lokal kultur. Flere privatpersoner opfordrer endvidere til at lade naturen passe selv.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at en naturnationalpark som udgangspunkt vil udgøre et større sammenhængende naturområde, hvor der så vidt muligt tilstræbes naturlige økosystemer. Forvaltningen skal så vidt muligt ikke målrettes den enkelte art eller den enkelte naturtype, men have fokus på de naturlige processer, som karakteriserer de økosystemer, arterne er udviklet i. Det tilstræbes at genskabe betingelserne for, at naturlige processer kan udfolde sig, ligesom menneskelig indgriben begrænses.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at arealerne ikke må sprøjtes, gødskes, jordbehandles (herunder pløjes, harves eller tromles) eller tilføres jordforbedringsmidler (herunder kalkning), ligesom der som udgangspunkt ikke må foretages såning eller plantning på arealerne, og disse ikke må høstes (herunder at arealerne ikke må afpudses). Som et led i at genskabe betingelserne for naturlige processer og understøtte, at naturen så vidt muligt kan udfolde disse processer og udvikle sig på egne præmisser i naturnationalparkerne, kan det dog samtidig være nødvendigt at gennemføre naturgenopretningstiltag, herunder bl.a. rydning af ikke-hjemmehørende arter og evt. introduktion af manglende hjemmehørende arter. Også andre væsentlige hensyn kan begrunde, at der plantes i naturnationalparkerne, eksempelvis for at dæmpe sandflugt.

Det fremgår herudover af lovforslagets bemærkninger, at målrettet pleje af delområder begrænses, hvorved mere naturlige dynamikker, der følger af dyrenes græsning, hydrologiske forhold, almindeligt henfald af træer, naturlig opvækst m.v. får mulighed for at præge området. Lovforslaget udelukker dog ikke, at der efter konkret vurdering kan iværksættes målrettet pleje af enkelte naturarealer.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Overvågning

Dansk Botanisk Forening og Danmarks Jægerforbund mener, at NOVANA-overvågning ikke er nok. DOF BirdLife mener, at der skal være et selvstændigt overvågningsprogram for de enkelte naturnationalparker. Fugleværnsfonden støtter en grundig monitorering over en meget lang tidshorizont. Den Danske Naturfond finder, at forvaltningsplanen bør indeholde en plan for at følge udviklingen i naturnationalparken. Det kræver efter fondens opfattelse en basismonitoring, så det er muligt at dokumentere naturværdier før etablering af naturnationalparken samt en løbende forvaltningsrettet monitorering, så det er muligt at belyse, hvilke effekter forskellige tiltag får. Dansk Skovforening mener, at det er vigtigt at overvåge og evaluere alle de parametre i forvaltningsplanen, der er nævnt i § 61 e, stk. 1, nr. 1-9. Nr. 10 bør derfor efter foreningens opfattelse præciseres, så det fremgår tydeligt af lovtæksten. Dansk Skovforening spørger til, om der er et krav om baseline-måling. DN anbefaler, at der tilføjes bestemmelser om en "baseline" for de respektive områder i § 61 d og § 61 e om henholdsvis udarbejdelse af "Projektbeskrivelse" og "Forvaltningsplan".

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at der med en tilladelse til etablering af en naturnationalpark vil følge en pligt til at overvåge udviklingen i naturnationalparken, herunder naturudviklingen i området. Pligten til at overvåge udviklingen i naturnationalparken foreslås udformet som et krav til indholdet af forvaltningsplanen. Lovforslaget fastsætter ikke nærmere regler for, hvilken type overvågning der skal iværksættes. Det kan således variere fra område til område, hvilken overvågning der vurderes relevant at gennemføre, herunder behovet for en indledende basismonitoring.

Overvågning af udviklingen i naturnationalparkerne vil kunne medvirke til opsamling af erfaring og viden, der kan være nyttige bidrag til at vurdere resultaterne af gennemførte tiltag og behovet for at iværksætte yderligere tiltag, f.eks. målrettet forvaltning på enkelte naturarealer.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Udsætning af dyr

DGI ønsker en restriktiv tilgang til hegning og udsætning af store græssere. I de tilfælde, hvor der udsættes husdyr under hegn, ønsker DGI, at der sikres gode og tilgængelige adgangsveje i og til området. DGI mener, at der i videst mulige omfang bør vælges ikke-opsøgende vilde hjemmehørende arter og ikke husdyr som køer (inkl. bison) og heste. DGI mener endvidere, at der skal tages hensyn til det eksisterende idræts- og friluftsliv, når det skal besluttes, hvilke dyr der udsættes, så befolkningen kan færdes trygt.

Dansk Botanisk Forening foreslår ekstensive racer af kvæg og af heste, hvor dyrene er tilpasset naturlig vegetation, og hvor naturplejen og ikke tilvækst (landbrugsproduktion) er målet. Foreningen mener, at det også kan være andet kvæg, f.eks. gamle husdyrracer eller dyr, som har udvist gode evner til naturpleje, men mener ikke, at hjortedyr (kronstyr, rådyr, dådyr) er tilstrækkelige til at skabe/sikre lysåbne naturtyper. Dansk Botanisk Forening

ønsker naturlig forstyrrelse som græsning, der skaber/vedligeholder lysåbne naturområder, og mener at græsningsdynamisk påvirkning af naturen i og omkring vandløb er vigtig.

Danske Lammeproducenter foreslår, at får udsættes i naturnationalparkerne, da de vil kunne foretage naturpleje. Verdens Skove finder, at der bør arbejdes målrettet på at få så bredt et udsnit af planteædere repræsenteret i hver naturnationalpark. DOFBirdLife har konkrete forslag til udsætning af dyr, bl.a. at der arbejdes målrettet med at introducere et bredt udvalg af planteædere, så der både er ”græssere”, ”browsere” og intermediære former i naturnationalparkerne med henblik på heterogenitet og variation.

Danmarks Jægerforbund, Verdens Skove, Vild Med Vilje og WWF Verdensnaturfonden m.fl. ønsker, at det er nøglearter som bæver og vildsvin, som udsættes, hvis der introduceres arter i naturnationalparkerne. Hest og kvæg bør kun udsættes af hensyn til græsningstryk. Jægerrådet kreds 8 Bornholm ønsker, at kun arter, som lever vildt i naturen i dag, udsættes i naturnationalparkerne, f.eks. dådyr, sika- og kronhjort. Landbrug og Fødevarer m.fl. mener, at man som udgangspunkt bør se på, i hvilket omfang kvæg og heste samt naturligt forekommende hjortevildt kan varetage den ønskede afgræsning og påvirkning af et areal. Landbrug og Fødevarer forventer, at brug af kvæg og heste vil skabe færre konflikter, end hvis der udsættes andre store arter.

Danmarks civile Hundeførerforening foreslår en grundig undersøgelse af, hvilke planteædere der fungerer bedst sammen med ”gæster” både dyr og mennesker, og under hvilke former det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Danmarks Idrætsforbund m.fl. mener, at der kun skal udsættes fredelige og sky dyr som f.eks. hjorte. Dansk Kennelklub m.fl. mener, at der ved udsættelsen af større dyr skal tages hensyn til dyrenes territorialadfærd. Den Danske Naturfond synes, at det med fordel kan tydeliggøres, at udsætningen af store græssere er ét væsentligt virkemiddel, men ikke nødvendigvis en forudsætning i alle eller i alle dele af naturnationalparkerne.

Dansk Kano og Kajak Forbund (DKF) og Dansk Forening for Rosport mener, at staten også kan bruge andre metoder til at skabe biodiversitet i de kommende naturnationalparker. DOF BirdLife savner kriterier for, hvornår det vil være relevant at udsætte dyr i naturnationalparkerne. En række organisationer mener, at der bør være helårsgræsning med husdyr, da det er vigtigt for vedligeholdelsen af flere fuglearters ynglesteder. Flere privatpersoner skriver, at man i skovene bør prioritere naturens eget vildt og ikke tamdyr, der gennem tusinder af år er gjort afhængige af mennesker.

DN foreslås, at der i § 61 a, stk. 1, nr. 4, anvendes ordet ”vildgræsning” i stedet for ”helårsgræsning”.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er hensigten, at der i naturnationalparkerne kan udsættes helårsgræssende dyr i form af især store planteædere, der kan bidrage til at genskabe vigtige økosystemfunktioner og dermed være med til at skabe en varieret natur med forskellige levesteder for andre dyr samt planter og svampe. Det kan f.eks. være hest, kvæg, europæisk bison, dådyr, krondyr

og elg. Det vil kunne variere fra område til område, hvilke dyr der kan være relevante at udsætte. I grundlaget for valget af dyr indgår forskellige hensyn, herunder forventede biodiversitetseffekter og hensynet til områdets friluftsliv.

Miljøministeriet vurderer, at den græsning, der lægges op til i naturnationalparkerne, kan betegnes som helårsgræsning såvel som vildgræsning, men at udtrykket helårsgræsning vil være mere passende i forhold til almenhedens forståelse af naturnationalparkerne.

Det følger af lovforslaget, at den statslige lodsejer skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, hvori der bl.a. skal angives oplysninger om planlagte tiltag og anlæg ved etableringen af området, herunder udsætning af store planteædere. Det følger endvidere af lovforslaget, at den statslige lodsejer skal udarbejde en forvaltningsplan for naturnationalparken, der skal omfatte udviklingsmål og principper for områdets forvaltning og drift, herunder de udsatte dyr.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Mulighed for dispensation fra dyrevelfærdslovens § 3 om fodring, vanding og pasning af dyr og § 9, stk. 1 og 2, om jævnlige tilsyn med fritgående dyr på græs eller lignende (lovforslagets § 3)

Det Dyreetiske Råd henviser i deres høringssvar til sin udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning (2018). I udtalelsen fremfører Rådet, at når der udsættes dyr til rewilding skal det både sikres, at området er passende for en population af dyr, der skønnes egnede til at leve på det pågældende sted, og der skal gøres noget for at minimere risikoen for individuelle dyrs alvorlige lidelse. Af udtalelsen fremgår endvidere, at Rådet ikke mener, at der skal være tale om en tilsynspligt og omsorg for dyr svarende til almindeligt husdyrhold, men at der med udsætningen må følge en vis grad af overvågning og indgriben i perioder, der kan være vanskelige for dyrene. Der vil derfor være behov for at regulere og forvalte bestanden. Det Dyreetiske Råd anfører endvidere i deres høringssvar, at såfremt, der skal gives dispensation fra de omhandlede bestemmelser i dyrevelfærdsloven, er det afgørende, at muligheden for at fastsætte vilkår for en dispensation udnyttes, herunder at alle fremførte punkter i høringsudkastet til lovforslag, som gengivet i Rådets høringssvar, i så fald adresseres. Rådet finder endvidere, at der bør formuleres konkrete grænser for, hvor langt man må afvige fra den beskyttelse, som gives i dyrevelfærdsloven, særligt i forhold til hyppighed af tilsyn samt huldvurdering og grænser for, hvornår der skal gribes ind.

Det Veterinære Sundhedsråd udtrykker bekymring for en dispensation fra dyrevelfærdslovens krav om især (tilskuds)fodring og jævnlige tilsyn, da dette kan føre til dyreværns-mæssigt uforsvarlige forhold i form af unødige smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe, og dermed en forringelse af dyrevelfærden. Der bør efter Rådets opfattelse ikke gås på kompromis med tilsynsfrekvensen, som bl.a. sikrer en sufficient kontrol med de udsatte husdyrs huld, sundheds- og sygdomstilstand, herunder at der til enhver tid er let tilgængeligt og rigeligt med føde på arealerne.

Flere privatpersoner og organisationer mv. giver i deres høringssvar udtryk for samme bekymring.

Forum for Hestevelværd og Foreningen Nyt Hesteliv m.fl. udtrykker særligt bekymring for velfærd for heste i naturnationalparker, da der i lovforslagets bemærkninger lægges op til, at heste i naturnationalparker vil blive undtaget fra kravet om dagligt tilsyn (som er fastsat i bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af heste), og at heste dermed kun skal tilses jævnlige – uden at der er angivet nærmere frekvens for dette tilsyn.

Foreningen Nyt Hesteliv anfører desuden, at det er bekymrende, hvis hestene ikke skal tilskudsfodres om vinteren for i stedet at spise helt i bund og blive udsat for giftplanter og fejlernæring.

Den Danske Dyrlægeforening, Dyrenes Beskyttelse og DOSO m.fl. fremhæver, at det at sætte dyr under hegn indebærer et ansvar og en tilsynspligt, herunder en forpligtigelse til at sørge for, at dyrene behandles forsvarligt og ikke udsættes for unødige lidelse mv. Den Danske Dyrlægeforening, Dyrenes Beskyttelse og Det Dyreetiske Råd m.fl. anfører desuden, at der bør være krav om uddannelse og kompetence hos det personale, der fører tilsyn med dyrene.

Flere organisationer og foreninger mv., herunder bl.a. Hesten Værn, Landbrug & Fødevarer, Bæredygtigt Landbrug og Det Veterinære Sundhedsråd, anfører, at der i lovgivningen ikke bør differentieres mellem dyr, der holdes på private og statslige arealer. Hesten Værn anfører endvidere, at det ikke synes at fremgå af lovforslagets bemærkninger, hvilke konsekvenser det i givet fald vil have, hvis dyr behandles uforsvarligt som følge af en dispensation fra de omhandlede bestemmelser.

I flere høringsvar, herunder fra Dyrenes Beskyttelse, DOSO og Det Veterinære Sundhedsråd, anføres desuden, at økonomiske hensyn ikke kan begrunde reduceret tilsyn med de udsatte dyr.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri bemærker, at alle dyr, også vildtlevende dyr og dyr i naturnationalparker, er omfattet af dyrevelfærdsloven, herunder lovens § 2, hvoraf det fremgår, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe. Nogle bestemmelser i dyrevelfærdsloven retter sig mod den, der holder dyr. Dette er bl.a. tilfældet for så vidt angår lovens § 3 og § 9. Det er hensigten, at der i naturnationalparker skal udsættes større planteædere, og at dyr i naturnationalparker skal leve så vildt som muligt med mindst mulig indblanding fra mennesker. I forhold til mange andre dyrehold udsættes dyrene ikke med henblik på produktion, men skal indgå i naturen på mere naturlige præmisser. For at imødekomme, at de udsatte dyr skal leve så vildt som muligt, vil der som udgangspunkt ikke blive tilskudsfodret. Da der er tale om dyr under hegn, er der et ejeransvar og dermed en tilsynspligt. Dyrevelfærdslovens § 2 skal altid iagttages, herunder også i forhold til dyrehold i naturnationalparker, hvilket bl.a. betyder en pligt til at gribe ind, hvis der konstateres syge eller tilskadekomne dyr, som har behov for behandling.

Det forudsættes, at naturnationalparker har en sådan størrelse og karakter, at dyrene vil have mulighed for at få dækket deres behov for føde, vand og beskyttelse mod vejrlig. Af forvaltningsplanerne skal fremgå, hvordan dyrenes velfærd sikres, herunder hvordan eventuelle syge eller tilskadekomne dyr skal opdages og håndteres, så de ikke udsættes for

unødig lidelse, og hvordan der skal ske regulering af bestanden, hvis levevilkårene ændrer sig. Det er således hensigten, at der i naturnationalparkerne vil ske en løbende regulering af bestanden, så denne er tilpasset områdets størrelse og tilgængelig føde, navnlig såfremt der ikke tilskudsfodres i perioder med fødeknaphed.

Af lovbemærkningerne til dyrevelfærdslovens § 9, stk. 1 og 2, fremgår, at det enkelte dyr skal tilses henholdsvis dagligt og jævnlige. Der er i henhold til dyrevelfærdsloven ikke krav om dagligt tilsyn med fritgående dyr på græs eller lignende, men sådanne dyr skal tilses jævnlige. Der henvises i den foreslåede § 20 a til både § 9, stk. 1 og 2, idet bestemmelserne hænger sammen. For dyr i naturnationalparker vil det, som anført i lovforslagets bemærkninger, herunder de specielle bemærkninger til § 20 a, være hensigtsmæssigt, at tilsynet kan foretages jævnlige på bestandsniveau, herunder med hyppigere tilsyn i perioder med f.eks. hårdt vintervejr, eller når dyrene har fået afkom.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri er enig i, at økonomiske betragtninger ikke i sig selv er et argument for et mindre hyppigt tilsyn. Da der er tale om fritgående dyr i store naturområder, kan der være praktiske udfordringer, hvis de enkelte dyr skal tilses jævnlige, herunder skal det foreslåede tilsyn på bestandsniveau også ses i lyset af, at det er hensigten, at dyrene skal leve så vildt som muligt med mindst mulig indblanding fra mennesker. Det skal dog understreges, at der skal ske det nødvendige tilsyn for at sikre dyrenes velfærd og sundhed.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri skal endvidere bemærke, at den foreslåede bemyndigelse til at dispensere fra dyrevelfærdslovens § 3 og § 9, stk. 1 og 2, forudsætter, at der i samme forbindelse fastsættes betingelser, som skal være opfyldt for, at dispensationen kan meddeles. Som nævnt i lovforslaget vil betingelser og vilkår for dispensationen bl.a. omfatte krav til arealets beskaffenhed, krav til, hvilke dyr der må udsættes i naturnationalparken, krav om tilsyn, herunder tilsynsfrekvens, og krav om regulering af bestanden af de udsatte dyr og deres afkom. Ordlyden af den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse vil blive præciseret således, at det fremgår, at der vil skulle fastsættes vilkår for en dispensation. Vurderingen af, hvilke konkrete vilkår og betingelser der skal stilles, vil dog ske på baggrund af den konkrete ansøgning og forvaltningsplan.

Det skal understreges, at der ikke kan ske fravigelse fra minimumskravene til forsvarlig behandling og hold af dyr, der i øvrigt gælder efter dyrevelfærdslovens bestemmelser, herunder lovens § 2, hvoraf fremgår, at dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.

For at der ikke skal være nogen misforståelse om, at dyrevelfærdslovens § 2 altid gælder, udgår vilkår om krav om behandling eller aflivning af syge eller tilskadekomne dyr i opremsningen af vilkår i den foreslåede § 20 a, stk. 2, jf. høringsudkastet. Det vil således altid være et krav, at syge eller tilskadekomne dyr får enten den nødvendige behandling,

eller der skal ske nedskydning af syge eller tilskadekomne dyr, hvis det vil være uforsvarlig behandling at lade dyret leve uden passende behandling og pleje.

I forhold til høringsudkastet foreslås endvidere indsat en bestemmelse i dyrevelfærdslovens strafbestemmelse om, at tilsidesættelse af vilkår for en dispensation efter den foreslåede § 20 a kan straffes med bøde, forudsat at overtrædelsen begås ved udøvelse af virksomhed, der svarer til eller kan sidestilles med virksomhed udøvet af private, jf. straffelovens § 27, stk. 2. I tilknytning hertil skal det samtidig bemærkes, at en overtrædelse af dyrevelfærdslovens § 2 ligeledes kan straffes, ligesom Fødevarestyrelsen i forbindelse med tilsyn kan meddele påbud og forbud med henblik på overholdelse af dyrevelfærdsloven og regler fastsat i medfør heraf. Endelig kan nævnes, at hvis det konstateres, at vilkår fastsat efter det foreslåede § 20 a, stk. 2, ikke overholdes, vil dispensationen, når særlige forhold taler herfor, kunne tilbagekaldes. Det kan f.eks. være ved gentagen tilsidesættelse af vilkår, eller hvis dyrene ikke behandles forsvarligt, jf. dyrevelfærdslovens § 2.

Det er Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri opfattelse, at den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse til at dispensere fra § 3 og § 9, stk. 1 og 2, i dyrevelfærdsloven og samtidig fastsættelse af vilkår for dispensationen vil sikre, at de dyr, der udsættes i nationalparker, holdes på en forsvarlig måde, under hensyn til ønsket om etablering af nationalparker, hvor de udsatte dyr kan indgå i naturen på mere naturlige præmisser, og uden at dyrenes velfærd kompromitteres.

Miljøministeriet bemærker i øvrigt, at der uafhængigt af lovforslaget vil blive igangsat en række initiativer vedrørende sikring af dyrevelfærd i naturforvaltningen på Naturstyrelsens arealer. Dette omfatter bl.a. proaktivt tilsyn, tilknytning af tilsynsførende dyrlæger til alle besætninger, udarbejdelse af et forsknings- og erfaringsbaseret overvågningssystem til bedømmelse af dyrenes sundhedstilstand samt beredskabsplaner for håndtering af dyrene i særligt kritiske situationer.

Ulykker med store planteædere, herunder ansvar

En række privatpersoner er bekymrede for sammenstød med de udsatte dyr, og der henvises bl.a. til en britisk undersøgelse og ulykken i Mols (Helgenæs) i september 2020, hvor en 67-årig kvinde blev løbet ned af et kreatur efter en episode med en løs hund. DGI vurderer, at løsgående husdyr (heste, køer og desuden bison) udgør en så stor sikkerhedsrisiko, at den nødvendige sikkerhedsskiltning vil begrænse offentlighedens adgang og derfor ikke er forenelig med større sammenhængende hegnede statslige arealer. En række organisationer, herunder DIF og Friluftsrådet, anser det for vigtigt, at ansvarsforholdet afklares i tilfælde af ulykker. Dansk Kennelklub og Danmarks Civile Hundeførerforening samt en række privatpersoner mener, at færdsel med hunde kan være problematisk pga. udsættelse af større dyr i parkerne og mener derfor, at det skal skiltes, hvilke dyr der findes i parkerne, ligesom ansvarsforholdet i tilfælde af angreb på hundene skal afklares. Danske Handicaporganisationer anbefaler, at der formidles god og forståelig information (digitalt og ved skiltning) om, hvilke dyr man kan møde i den enkelte nationalpark.

Flere privatpersoner henviser til rapporten "*Friluftsliv og græssende dyr i naturplejen – Notat om mulige konflikter ved mødet mellem besøgende og dyr*" (Københavns Universitet 2020), hvor det står, at anvendelse af store græssende dyr kan medføre en indskrænkning af adgangen til ellers åbne områder, særligt for vandrere eller grupper som ryttere og cyklister samt at et ukendt antal potentielle besøgende fravælger at færdes i områder, hvor store dyr græsser, pga. utryghed ved at færdes i områder, hvor store græssere går frit. Flere privatpersoner finder, at der med lovforslaget vil ske en hindring af den frie adgang til skoven, da de anfører, at det er farligt at færdes med de store græssere. Flere privatpersoner anfører, at hvis der udsættes heste, er det ikke sikkert at ride i skoven længere. Det tilkendegives, at det vil være til gene for friluftslivet og den psykiske og fysiske sundhed.

Miljøministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget ændres der ikke på de eksisterende regler om, at færdsel i naturen sker på eget ansvar, hvilket fremgår af adgangsbestemmelserne i naturbeskyttelseslovens §§ 22-26. Det er dog Miljøministeriets vurdering, at naturbeskyttelsesloven ikke fritager en statslig lodsejer for erstatningsansvar efter de almindelige erstatningsretlige regler. Der vil således skulle ske en konkret vurdering af, om den statslige lodsejer f.eks. i forbindelse med en ulykke må anses for at have handlet ansvarspådragende, og om der i øvrigt er den fornødne sammenhæng mellem den statslige lodsejers adfærd og skaden, og dermed om der skal udbetales erstatning til den tilskadekomne. Dette spørgsmål vil i givet fald blive afgjort af domstolene.

I de kommende naturnationalparker er det hensigten, at der vil blive gjort meget ud af at informere om, hvordan man bedst færdes i områderne med henblik på at begrænse risikoen for ulykker med de udsatte dyr, hvilket er præciseret i bemærkningerne til lovforslaget.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Hegn

Dansk Botanisk Forening foreslår elektrisk hegn med glat tråd, der tillader vilde dyr at passere. I forhold til hede og klit peges også på konceptet "Vandre Hyrde". Fugleværnsfonden støtter den fleksible mulighed for at hegne, herunder forskellige former for hegn samt ikke at hegne. Danmarks Jægerforbund og en række øvrige jagtforeninger mener, at vildtet skal have størst mulig bevægelsesfrihed. Hvis der opsættes høje hegn, mener forbundet, at det bør være 300 meter fra naboarealer. Friluftsrådet ønsker en restriktiv anvendelse af hegn af hensyn til de rekreative interesser, vildtets frie bevægelighed, der skal afvejes med den biodiversitetsmæssige effekt og omkostningerne. Friluftsrådet foreslår, at man overvejer at undgå hegn ved at udsætte mere vildt og opfordrer til, at man overvejer, om man vil kunne opnå en tilstrækkelig biodiversitetsgevinst uden hegn. DN foreslår en præcisering af ordet "unødigt" i § 61 a, stk. 4.

Bornholms Regionskommune mener, at store permanente hegn ikke i sig selv er pæne og kan give indtryk af "dyrehave" i stedet for vild natur samt hindre vildtets frie bevægelighed. Samme bekymring kommer fra flere privatpersoner, der mener, at det skaber en kunstig og menneskeskabt natur. Nogle privatpersoner ønsker, at der opsættes mindre hegn, f.eks.

vildthejn, som kan passeres af en orienteringsløber, og der rejses en bekymring for, om infrastrukturen i områderne vil blive forringet ved opsætningen af hegn. Der peges bl.a. på, at veje og stier er afgørende i området, hvis turister skal benytte parkerne.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) mener, at indhegningen af parkerne ikke skal hindre, at det fortsat skal være muligt at udøve idræts- og friluftsliv. DIF har noteret sig, at de husdyr, herunder kvæg, der kan udsættes, som udgangspunkt skal kunne bevæge sig frit på alle naturnationalparkernes arealer, men at det også fremgår af lovforslagets bemærkninger, at det på baggrund af en konkret vurdering kan være nødvendigt at frahegne dele af naturnationalparken permanent eller periodevis, f.eks. af hensyn til bevarelsen af fortidsminder eller sårbare naturtyper, hvor græsningen vurderes at kunne udgøre en trussel. DIF foreslår, at mulighed for frahegning af dele af naturnationalparken bliver udvidet, så det af lovbemærkningerne kommer til at fremgå, at der også kan ske permanent eller periodevis frahegning af dele af naturnationalparken af hensyn til rekreative aktiviteter, f.eks. særlige foreningsarrangementer, og benyttelsen af stier, f.eks. vigtige rekreative, gennemgående stier og veje, som er meget anvendte. DIF henviser i den forbindelse til, at virtuelle hegn til hegning af kvæg vil gøre det muligt at foretage hurtige og smidige ændringer løbende og til og med spare mange udgifter til hegning, reparationer og flytninger.

Danmarks Cykle Union ser gerne, at der ikke hegnes på bynære arealer, og at der kun hegnes, hvor det er absolut nødvendigt. Landbrug & Fødevarer mener, at der skal etableres hegn, der kan sikre, at udsatte dyr ikke bevæger sig ud på tilstødende arealer af hensyn til skader på landbrug, skovbrug og gartneri samt af veterinære hensyn. Foreningen mener, at der i forbindelse med opsættelse af større hegninger altid bør ske en forudgående udredning af eventuelle konsekvenser for både vildtet, rekreative interesser og for tilstødende arealer.

Enkelte privatpersoner mener, at hegn vil ødelægge den fri vildtpassage, selvom der er tale om 3-trådet hegn. Andre privatpersoner mener, at hjortevildtet vil forlade områder, hvis de skal dele deres biotop med kreaturer og heste, og at det vil ødelægge den sunde og stærke råvildtbestand, som er tilstede i Fussingøskovene. I stedet ønskes at der prioriteres naturens eget vildt og ikke tamdyr, der gennem tusinder af år er gjort afhængige af mennesker.

Jæggerrådet i Thisted Kommune ønsker ikke Thy Nationalpark hegn ind, da det efter deres opfattelse vil hindre vildtets frie bevægelighed, ligesom det vil forringe befolkningens rekreative benyttelse af naturområdet. Jæggerrådet i Rebild Kommune har samme opfattelse vedr. Rold Skov.

Flere privatpersoner er bekymrede for, at naturen i Thy og Hanherred vil skifte karakter, hvis der etableres hegn rundt om de store områder, fordi de synes, at det vil være skæmmende for landskabet og give et indtryk af en tæmnet og indhegnet natur – og dermed det modsatte af det formål, som man ønsker at opnå med naturnationalparkerne. Flere privatpersoner finder, at det svært at tilgå skoven med hestevogne, da hestevognene ikke kan passere færister. Nogle fremfører, at hegn vil sætte en fysisk grænse, som vil medføre, at mange mennesker ikke ønsker at benytte skovene, og at sikkerheden for adgang og tilgængeligheden til statskovene

ikke vil være fri og uhindret. I den forbindelse udtrykker nogle privatpersoner, som har bosat sig tæt på disse områder, at de er bekymrede for, at det attraktive for dem vil forsvinde.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er hensigten, at der i naturnationalparkerne kan udsættes store planteædere, der kan bidrage til at genskabe vigtige økosystemfunktioner og dermed være med til at skabe en varieret natur med forskellige levesteder for andre dyr samt planter og svampe. Af denne grund forventes naturnationalparkerne i de fleste tilfælde at blive indhegnet med et ydre hegn. Det fremgår derfor af udkastet til lovforslag, at miljøministeren i en tilladelse til etablering af en naturnationalpark kan tillade, at området helt eller delvist indhegnes med henblik på helårsgræsning, hvis hegningen udføres på en sådan måde, at offentlighedens adgang til og fra området ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt, og at vildtets frie bevægelighed opretholdes i videst mulige omfang.

Hegnstypen vil afhænge af, hvilke store planteædere der ønskes udsat – nogle store planteædere kan holdes inde alene med kreaturhegn, mens andre arter kun kan holdes inde i områderne ved etablering af et vildthejn. Der kan derfor efter konkret vurdering blive opsat forskellige hegnstyper. Hegningen kan på nærmere angivne strækninger udgøres af andre foranstaltninger med barrierevirkning for de udsatte dyr end almindelige hegn.

Lovforslaget indeholder ikke nærmere regler for, hvordan adgangsforholdene til den enkelte naturnationalpark konkret skal anlægges. Dette vil kunne variere fra område til område. Adgangsmuligheder kan afhængig af hegnstype etableres på forskellige måder: større og mindre låger, stenter eller vinklede gennemgange samt færste og låger ved egentlige veje.

Det forudsættes, at der under hensyn til formålet med hegnet vælges en hegnstype, udformning og placering, som ikke begrænser offentlighedens adgang mere end nødvendigt for at opnå formålet med opsætningen af hegnet. Hegnstypen vil således skulle afspejle valget af, hvilke store planteædere der udsættes – nogle store planteædere kan holdes inde alene med kreaturhegn, mens andre arter kun kan holdes inde i områderne ved etablering af et vildthejn. Ved valg af hegnstype, udformning og placering, låger, færste m.m. vil kunne opnås, at offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Offentlighedens adgang

WWF Verdensnaturfonden ønsker at fastholde eksisterende beskyttelse på arealer, der er omfattet af de kommende naturnationalparker, som allerede er gældende i medfør af for eksempel vildtreservater, begrænsninger eller regulering af lystfiskeri, sejlads, færdsel etc. ud over de allerede planlagte begrænsninger i medfør af lovforslaget i forhold til skovdrift, landbrugsdrift, jagt m.m. Rekreative aktiviteter og færdsel, herunder friluftslivsevents, skal dog konkret vurderes i forhold til de konkrete naturnationalparkeres biodiversitetsmålsætninger. Fugleværnsfonden støtter offentlig adgang, men peger også på, at der kan være behov for at begrænse dette af hensyn til flora og fauna eller af hensyn til publikums sikkerhed.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) ønsker indskrevet i bemærkningerne, at områderne forventes at være tilgængelige for adgang på det niveau, der er i dag, da adgangsreglerne ikke ændres. Flere spejderorganisationer anfører, at offentlighedens og friluftslivets adgang i en nationalpark ikke bør forhindres eller vanskeliggøres og mener ikke, at det er tilstrækkeligt, at offentlighedens adgang ikke forhindres unødigt. Det nævnes af organisationerne, at adgangen via nuværende stier ikke bør forhindres.

Forum for Hestevelfærd og Nordsjællands Ridelaug og privatpersoner er bekymrede for, at man indskrænker især børnefamiliers og andre naturelskeres muligheder for at færdes trygt i skoven. Flere privatpersoner anfører, at man bør sikre offentlighedens adgang til arealerne ved bl.a. etablering af sluser, tunneller, broer el. lign, så det er muligt at færdes i området uden at skulle færdes tæt blandt dyrene.

UlykkesPatientForeningen ønsker, at der indføres en hensigt om, at rekreative aktiviteter i parken tænkes at tilgodesee personer med funktionsnedsættelse. Danske Handicaporganisationer mener, at der i ansøgningen om etablering af en nationalpark bør sættes fokus på, hvordan det sikres, at alle har lige muligheder for at benytte nationalparken, herunder børn, voksne, ældre og mennesker med et handicap. Danske Handicaporganisationer foreslår, at der i alle nationalparker sikres et hovedstisystem, som der afsættes midler til vedligeholdelse af, så mennesker med handicap ikke i praksis afholdes fra at kunne benytte nationalparken og nævner, at færreste er problematiske for kørestolsbrugere og andre gangbesværede.

Flere privatpersoner anfører, at ældre og handicappede mennesker vil afholde sig fra at begive sig ind i skoven, da det bliver mere udfordrende for dem.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at en nationalpark helt eller delvist vil kunne indhegnes med henblik på helårsgræsning, hvis hegningen udføres på en sådan måde, at offentlighedens adgang til og fra området ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt, og at vildtets frie bevægelighed opretholdes i videst mulige omfang. Det fremgår også af lovforslaget, at nationalparkerne forventes at være tilgængelige for offentligheden, så der i almindelighed vil være mulighed for at færdes i områderne og opleve naturen. Det er således hensigten, at der gennem låger, færister m.v. åbnes for offentlighedens adgang til nationalparkerne. Det er ligeledes hensigten, at forskellige former for friluftsliv vil blive udøvet i nationalparkerne på en måde, hvor der tages de nødvendige hensyn til de udsatte dyr og vildtet.

Lovforslaget indeholder ikke nærmere regler for, hvordan adgangsforholdene til den enkelte nationalpark konkret skal anlægges. Dette vil kunne variere fra område til område. Adgangsmuligheder kan afhængig af hegnstype etableres på forskellige måder: større og mindre låger, stenter eller vinklede gennemgange samt færister og låger ved egentlige veje.

Det forudsættes, at der under hensyn til formålet med hegnet vælges en hegnstype, udformning og placering, som ikke begrænser offentlighedens adgang mere end nødvendigt for at opnå formålet med opsætningen af hegnet. Hegnstypen vil således skulle afspejle valget af, hvilke store planteædere der udsættes – nogle store planteædere kan holdes inde alene med kreaturhegn, mens andre arter kun kan holdes inde i områderne ved etablering af et vildthejn. Ved valg af hegnstype, udformning og placering, låger, færister m.m. vil kunne opnås, at offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Det følger af lovforslaget, at den statslige lodsejer skal inddrage offentligheden og berørte myndigheder i forbindelse med udarbejdelsen af en ansøgning om etablering af en naturnationalpark. Ansøgningen skal bl.a. indeholde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, hvori der bl.a. skal angives oplysninger om planlagte hegn, veje, stier og friluft- og turismefaciliteter samt oplysninger om inddragelsen af den berørte offentlighed, berørte myndigheder og berørte lodsejere i den videre proces. Det er præciseret i lovteksten, at "den videre proces" også omfatter tiden efter naturnationalparkens etablering.

Ansøgningen skal også indeholde en forvaltningsplan for naturnationalparken, der skal omfatte udviklingsmål og principper for området forvaltning og drift, herunder friluftsliv og turisme. Som eksempler kan nævnes principper for vedligeholdelse og udvikling m.v. af adgangsmuligheder for naturnationalparkens brugere, eksisterende og kommende observationsplatforme, parkerings- og informationsfaciliteter, toilet- og opholdsfaciliteter, markerede vandreruter, cykelruter, lejrpladser, shelterpladser og bålpladser. Beskrivelse af principper for naturformidling, foreningsliv og idræt bør ligeledes indgå. Det er også hensigten, at der i de kommende naturnationalparker vil blive gjort meget ud af naturformidling og information om, hvordan man bedst færdes i områderne bl.a. med henblik på at begrænse risikoen for ulykker med de udsatte dyr. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Friluftsliv

DGI mener, at anvisninger efter naturbeskyttelseslovens § 25 udelukker aktivt friluftsliv i form af f.eks. børns pludselige bevægelser og høje lyde, hvilket DGI mener ikke er i overensstemmelse med offentlighedens lovlige adgang. DGI mener, at de nye naturnationalparker potentielt hegner størstedelen af den organiserede friluftslivsaktivitet ude. Mountainbike klubben MUD'n'RACE i Hvalsø er bekymret for sikkerheden ved at køre på MTB sammen med store dyr og foreslår, at det bliver tydeligt at MTB-spor og andre friluftsfaciliteter fortsat kan etableres, anvendes, vedligeholdes og udbygges i en naturnationalpark.

Dansk Orienterings-Forbund og en række underorganisationer er bekymret for de dele af lovforslaget, som forbundet mener vil begrænse adgangen for idrætten generelt og især orienteringssporten i naturnationalparkerne. For orienteringssporten er ethvert hegn en

forhindring. Forbundet mener, at 15 naturnationalparker vil få negativ betydning for friluftslivet, som bør kompenseres gennem aftaler om adgang til private skove.

Friluftsrådet mener det er vigtigt at sikre den reelle adgang til naturnationalparkerne ved at have opmærksomhed på barrierer, der kan begrænse adgangen, herunder hegn, udsatte dyr, sikring af infrastruktur og faciliteter mv. Friluftsrådet opfordrer til, at de mange organiserede friluftaktiviteter stadig kan foregå i de statsejede skove.

DOF BirdLife mener, at friluftslivet skal planlægges og styres, så der etableres større og sammenhængende forstyrrelsesfrie områder i mindst 50 % af naturnationalparkerne og at områderne i overensstemmelse med IUCN-kategori 1b *Vildmarksområde* skal friholdes for særligt forstyrrende aktiviteter som sport, organiseret friluftsliv og andre større arrangementer. Det vil ifølge DOF BirdLife skabe betingelser for genindvandring af udryddede arter som f.eks. sort stork og en større udbredelse af sjældne rovfugle som kongeørn og fiskeørn.

Danske Regioner ser positivt på, at privatpersoner tilbydes bedre og flere muligheder for at komme ud og opleve naturen. Silkeborg Kommune mener, at der bør tages de nødvendige hensyn til offentlighedens adgang og til muligheden for et alsidigt friluftsliv. Danmarks Idrætsforbund (DIF) anser det for vigtigt, at der fortsat er adgang til idræt i de områder, som etableres som naturnationalparkerne. DIF mener, at det bør fremgå af bemærkningerne til loven, at stier og veje skal registreres som en del af de rekreative faciliteter. DIF henviser til, at naturnationalparker forventes placeret på de (skov-)arealer, der er mest vigtige for skovidræt. Dansk Vandrelaug er bekymret for, om udsættelsen af dyr vil medføre utryghed og derved en nedsat benyttelse af områderne.

Dansk Kano og Kajak Forbund (DKF) og Dansk Forening for Rosport ønsker, at vandruterne i naturnationalparkerne vedligeholdes på lige fod med stier på landet. Danmarks Cykle Union mener, at det er uforeneligt med vedligeholdelse af mountainbikespor, at der færdes kvæg og bison i området, da mountainbikesporene vil blive ødelagt. Unionen ønsker, at spor og nødvendige arbejdsveje fortsat skal være tilgængelige til brug og vedligeholdelse, og at det bliver muligt at omlægge sporforløb f.eks. på grund af ændret hydrologi eller større stormfaldsområder.

Flere efterskoler, herunder Osted Fri- og efterskole, ønsker samme adgang til benyttelse af områderne som de har i dag, og har f.eks. henvist til Bidstrupskovene.

Danmarks civile Hundeførerforening og en række privatpersoner er bekymret for, om nye naturnationalparker begrænser mulighederne for at give hundene et godt og aktivt liv. Bekymringen gælder både for hundesport og for den daglige gåtur. Dansk Polarhunde Klub er bekymret for, at der ikke længere vil være mulighed for at dyrke slædehundesport på Sjælland, da flere af de større statsejede skove, f.eks. Bidstrup, er omfattede af planerne om etablering af naturnationalparker.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet lovforslaget, at det er hensigten, at naturnationalparkerne skal give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder. Lovforslaget indeholder ikke nærmere regler for, hvordan friluftsmulighederne i naturnationalparkerne konkret skal tilrettelægges. Dette vil kunne variere fra område til område.

Det følger af lovforslaget, at den statslige lodsejer skal inddrage offentligheden og berørte myndigheder i forbindelse med udarbejdelsen af en ansøgning om etablering af en naturnationalpark. Ansøgningen skal bl.a. indeholde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, hvori der bl.a. skal angives oplysninger om planlagte friluftsliv- og turismefaciliteter og oplysninger om inddragelsen af den berørte offentlighed, berørte myndigheder og berørte lodsejere i den videre proces. Det er præciseret i lovtæksten, at ”den videre proces” også omfatter tiden efter naturnationalparkens etablering.

Ansøgningen skal også indeholde en forvaltningsplan for naturnationalparken, der skal omfatte udviklingsmål og principper for områdets forvaltning og drift, herunder friluftsliv og turisme. Som eksempler kan nævnes principper for vedligeholdelse og udvikling m.v. af adgangsmuligheder for naturnationalparkens brugere, eksisterende og kommende observationsplatforme, parkerings- og informationsfaciliteter, toilet- og opholdsfaciliteter, markerede vandreruter, cykelruter, lejrpladser, shelterpladser og bålpladser. Beskrivelse af principper for naturformidling, foreningsliv og idræt bør ligeledes indgå. Det er også hensigten, at der i de kommende naturnationalparker vil blive gjort meget ud af naturformidling og information om, hvordan man bedst færdes i områderne bl.a. med henblik på at begrænse risikoen for ulykker med de udsatte dyr. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Jagt, vildtet og fiskeri

Den Danske Naturfond finder, at der kan stilles spørgsmål ved behovet for omfanget af jagtudøvelse. Biodiversitetsunderstøttende regulering bør efter fondens opfattelse i givet fald være udgangspunktet og bør altid kunne begrundes konkret, så der er sikkerhed for, at det ikke er i konflikt med de opstillede mål for naturnationalparken. Danmarks Jægerforbund finder ikke, at jagt er en direkte modsætning til formålet med naturnationalparkerne og finder derfor ikke, at det bør reguleres i lovforslaget. En række jagtorganisationer og privatpersoner er utilfredse med, at der lægges op til, at naturnationalparkerne generelt vil blive friholdt for jagt, og at Naturstyrelsen som udgangspunkt ikke længere forventes at gennemføre jagtudleje, betalingsjagter, nyjægerjagter og invitationsjagter i naturnationalparkerne. Der peges bl.a. på, at nyjægerjagter har et pædagogisk formål, og at jagt i naturnationalparkerne bør involvere lokale jægere af hensyn til større lokal opbakning.

Landbrug & Fødevarer mener, at etableringen af en naturnationalpark ikke skal hindre de lokale og regionale indsatser, der igangsættes for bl.a. at opnå en balanceret og bæredygtig bestand af hjortevildt, således at markskader begrænses mest muligt – herunder tiltag med jagt og regulering. Landbrug & Fødevarer mener, at staten også i områder med

naturnationalparker skal arbejde tæt sammen med bl.a. de regionale hjortevildtgrupper om hjortevildtforvaltningen. Landbrug & Fødevarer mener, at der kan være jagtmæssige konsekvenser som følge af, at vildtets frie bevægelighed forhindres. Bæredygtigt Landbrug støtter, at der ikke er et egentlig forbud mod jagt. Danmarks Sportsfiskerforbund vil gerne beholde det fiskeri, som lokale lystfiskerforeninger lejer hos Naturstyrelsen, og som bl.a. foregår i jyske vandløb og flere af Danmarks store søer, idet en bæredygtig forvaltning heraf foreslås at indgå i forvaltningen af naturnationalparkerne.

Flere privatpersoner mener, at hjortevildtet forlader områder, hvis de skal dele deres biotop med kreaturer og heste. Det anføres bl.a., at lovforslaget og dets bemærkninger ikke forholder sig til, hvilke konsekvenser et sådan indgreb i vildtets frie bevægelighed vil have for vildtbestandens fortsatte betingelser og vilkår i Danmark. Der opfordres derfor til, at disse forhold undersøges nærmere og beskrives. Endvidere anføres, at vildtet bevæger sig rundt over store afstande, og at det sikrer, at de gode gener spredes, således at de stærke stammer fastholdes og udvikles. Flere privatpersoner er bekymrede for, at der ikke er tilstrækkeligt fødemæssigt grundlag for den nuværende sunde bestand af hjortevildt, hvis et område hegnes.

Dyrenes Beskyttelse vil gerne have indført i § 61 a, stk. 3, nr. 2, at der ikke må drives rekreativ jagt i parkerne. Omvendt vil mange jagtforeninger og organisationer have indført mulighed for rekreativ jagt som led i naturpleje. Dansk Skovforening og en række jagtorganisationer mener, at jagt ikke forhindrer udviklingen af natur og biodiversitet og foreslår, at det for hver enkelt naturnationalpark vurderes, om der skal kunne drives jagt i området.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslaget, at naturnationalparkerne generelt vil blive friholdt for jagt, der ikke sker som led i forvaltningen af områderne. Det vil sige, at den statslige lodsejer (f.eks. Naturstyrelsen) som udgangspunkt forventes ikke at gennemføre jagtudleje, betalingsjagter, nyjægerjagter og invitationsjagter i naturnationalparkerne. Der vil dog fortsat være mulighed for bestandsregulerende jagt på vildtet i området, jagt på invasive arter, eller hvis det på anden måde er konkret begrundet. Det er endvidere hensigten, at der skal kunne gennemføres regulering af invasive og ikke-hjemmehørende arter og regulering af dyrearter som led i bekæmpelse eller forebyggelse af smitsomme sygdomme som f.eks. afrikansk svinepest eller rabies.

Det bemærkes, at den statslige lodsejer (f.eks. Naturstyrelsen) ikke vil være afskåret fra at indgå konkrete aftaler med jægere om at deltage i udførelsen af jagt og regulering i naturnationalparkerne, der sker som et led i forvaltningen af områderne. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Det fremgår endvidere af lovforslagets bemærkninger, at det i forvaltningsplanen vil blive angivet, om evt. eksisterende fiskeri i områdets søer og vandløb vurderes at være foreneligt med forvaltningen af naturnationalparken, der har natur og biodiversitet som hovedhensyn.

Det forudsættes, at allerede indgåede aftaler om jagtudleje m.v. opsiges i overensstemmelse med de aftalte opsigelsesvarsler, og jagten vil således kunne fortsættes i opsigelsesperioden eller, i tilfælde af uopsigelighed, indtil aftalens udløb. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Turisme

En enkelt privatperson ønsker ikke mere turisme i lokalområdet, da turismen allerede er høj. WWF Verdensnaturfonden ønsker, at lovforslagets bemærkninger bør rumme de potentielt positive økonomiske konsekvenser af lovforslaget i forhold til indtægter fra turisme. DN mener, at turisme ikke er en del af naturbeskyttelseslovens formål, og ønsker det derfor ikke medtaget som et hensyn i et kapitel under loven. Dansk Kyst- og Naturturisme, Danmarks Kulturarvs Forening, Danske Destinationer m.fl. finder det positivt, at turisme er skrevet ind i lovforslaget, mens Dansk Orienterings-Forbund er bekymret for det. Jammerbugt Kommune mener, at naturnationalparkerne vil have positiv virkning på turismen i deres naturområder. Friluftsrådet anbefaler en skarpere opdeling mellem friluftsliv og turisme, da sidstnævnte ofte har et erhvervsmæssigt sigte.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er hensigten, at naturnationalparkerne bl.a. skal give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder. Efter Miljøministeriets vurdering er formålsbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 1 ikke til hinder herfor.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Nyt kapitel i naturbeskyttelsesloven – hovedformål/hovedhensyn

DGI og Friluftsrådet støtter, at de nye regler om naturnationalparker indsættes i naturbeskyttelsesloven. Danmarks Jægerforbund ønsker, at naturnationalparker får sin egen lov. Ifølge Verdens Skove og Vild Med Vilje vil formålet med områderne blive tydeligere i lovgivningen, hvis de nye regler indsættes i en selvstændig lov. WWF Verdensnaturfonden er bekymret for den anvendte vekslen mellem ”hovedformål” og ”hovedhensyn” i lovforslagets bemærkninger, men også brug af ”hovedhensyn”. WWF anbefaler, at ordet ”hovedhensyn” generelt erstattes med ”formål”. DN mener, at den lovgivningsmæssige ramme for naturnationalparkerne burde være en ny selvstændig lov, hvor det gøres klart, at det absolutte formål med naturnationalparkerne er biodiversitet og at skabe mulighed for naturens frie dynamik. DN mener desuden, at natur- og biodiversitet entydigt fremstår som det absolutte formål og ikke blot et ”hensyn”. DOF BirdLife mener, at det er vigtigt at være tro mod det overordnede formål om at skabe selvforvaltende naturområder, så danskerne får muligheder for at opleve, hvordan vild natur kan se ud på vores breddegrader.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større

sammenhængende naturområder, hvor naturen – på baggrund af en forvaltning af den enkelte naturnationalpark med natur og biodiversitet som hovedhensyn – i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser, og hvor der kan udsættes store planteædere med henblik på, at de kan udføre en vigtig økosystemfunktion. Herved tilstræbes så vidt muligt naturlige økosystemer.

Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder. Med indplacering af de foreslåede regler om naturnationalparker som et nyt kapitel i naturbeskyttelsesloven og anvendelsen af udtrykket ”hovedhensyn” vil der således kunne varetages andre hensyn i naturnationalparkerne end natur og biodiversitet, der imidlertid fortsat vil være hovedhensynet.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Videnskabelig evidens

Dansk Orienterings-Forbund samt en række privatpersoner mener, at der mangler evidens for effekten af rewilding. Enkelte privatpersoner mener, at de rewildingsforsøg, som hidtil har været afprøvet, har haft uheldige og negative konsekvenser. ”Borgergruppen” mener ikke, at det er videnskabeligt bevist, at rewilding vil medføre de forudsatte naturgevinster. Nordsjællands Ridelaug stiller spørgsmål om, hvorvidt udsætning af store græssere og hegning i naturnationalparkerne er en forudsætning for øget biodiversitet. Flere privatpersoner mener, at undersøgelser konkluderer, at biodiversiteten samlet set er større i dyrket skov end i urørt skov.

Miljøministeriets bemærkninger:

Etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen får bedre mulighed for at udvikle sig frit, har i årevis været en central anbefaling i forhold til at skabe bedre betingelser for natur i Dagmark, herunder i ”Wilhelmrapporten, En rig natur i et rigt samfund” fra 2002, ”Danmarks natur 2010 - om tabet af biologisk mangfoldighed” fra 2010 og ”Danmarks natur frem mod 2020” fra 2012. I 2020 har en række forskere i en fælles ekspertudtalelse fra IPBES (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) i Danmark identificeret fem hovedudfordringer i forhold til at få en rig og varieret natur i Danmark, herunder mangel på plads, ensartethed og mangel på sammenhæng i tid og rum (kontinuitet), dræning og afvanding samt mangel på store nøglearter og deres funktioner. Naturnationalparkerne vil bidrage til at imødegå disse udfordringer ved at være store og som udgangspunkt sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser, og hvor der kan udsættes store planteædere med henblik på, at de kan udføre en vigtig økosystemfunktion. Det fremgår af lovforslaget, at der i naturnationalparkerne vil kunne gennemføres forskellige naturgenopretningsindsatser, herunder genetablering af naturlig hydrologi.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Hold af bier

Dansk Botanisk Forening og De Unge Biodiversitetsambassadører m.fl. finder, at bistader er uforenelig med formålet at tilgodesee de vilde biers bestøvning af de vilde planter. Danmarks Biavlerforening mener, at der fortsat bør være mulighed for at holde honningbier i naturnationalparker. Desuden foreslår foreningen, at der etableres et samarbejde med den nærmeste lokale biavlerforening for etablering af en passende bestand af honningbier samt overvågning af bestøverfaunaen. Landbrug & Fødevarer mener, at honningbierne er den vigtigste bestøver i såvel dyrkede, som i naturområder, hvis man ser på mængden af planter, der bliver bestøvet af insekter, og ønsker derfor ikke hold af honningbier udelukket fra naturnationalparkerne. De Unge Biodiversitetsambassadører foreslår en friholdelseszone uden for naturnationalparkerne for at undgå indflyvning af honningbier.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det foreslås, at en tilladelse til at etablere en naturnationalpark indebærer, at området skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn med henblik på, at naturen i området så vidt muligt kan udvikle sig på egne præmisser. Som et led i at genskabe betingelserne for, at naturen så vidt muligt kan udfolde naturlige processer, foreslås områderne friholdt for skov- og landbrugsproduktion, bortset fra særlige forvaltningstiltag foretaget med natur og biodiversitet som hovedhensyn. Med friholdelse for landbrugsproduktion menes bl.a., at der ikke vil blive holdt husdyr, herunder bier, i naturnationalparkerne af kommercielle hensyn.

Der forventes heller ikke anden form for hold af bier i naturnationalparkerne, da dette efter Miljøministeriets vurdering ikke vil være foreneligt med målsætningen om, at naturen i områderne så vidt muligt skal kunne udvikle sig på egne præmisser. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Landbrugsstøtte

Den Danske Naturfond finder det grundlæggende positivt, at arealer i en naturnationalpark ikke må forvaltes med henblik på at modtage eksempelvis landbrugsstøtte. Fonden mener dog, at hvis evt. tilskud og støtteordninger ikke er i konflikt med målet, bør det ikke i sig selv være en hindring at hjemtage disse.

Faaborg-Midtfyn Kommune anfører, at der bør indgås en aftale med Landbrugsstyrelsen om en ordning, der minder om ”Pulje til pleje af græs- og naturarealer”. Derudover anfører kommunen, at hvis der skal skabes mulighed for etablering af naturnationalparker på ikke-statslige arealer bør dette kombineres med en støtteordning. Faaborg-Midtfyn Kommune anfører, at der med lovforslaget bør udarbejdes nye støtteordninger fra Landbrugsstyrelsen, som er målrettet naturnationalparker med ekstensiv helårsgræsning og baseret på naturfaglige hensyn.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at der med friholdelse for landbrugsproduktion menes, at der ikke i naturnationalparkerne vil finde en

landbrugsmæssig arealanvendelse sted med henblik på opretholdelse eller forøgelse af udbyttet fra arealerne, eller at der i øvrigt vil foregå landbrugsproduktion af andre kommercielle hensyn, herunder med henblik på at kunne hjemtage landbrugsstøtte. Det fremgår endvidere, at modtagelse af andre former for støtte eller tilskud til en aktivitet i en naturnationalpark ikke i sig selv vil indebære, at den pågældende aktivitet betragtes som landbrugsproduktion.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Erhvervsmæssige konsekvenser

Landbrug & Fødevarer gør opmærksom på, at der i dag er en række landmænd, som forpagter arealer af staten som potentielt vil kunne indgå i en naturnationalpark og som har tilrettelagt deres bedrift på muligheden for at kunne forpagte arealer fra staten. I den forbindelse skal det sikres, at forpagtere ikke opsiges i utide uden kompensation, og at der i videst muligt omfang forsøges at tilvejebringe erstatningsarealer til dem, som måtte ønske dette.

Træ- og Møbelindustrien (TMI) og Danske Træindustrier peger på, at staten er en vigtig leverandør af træ til råtræsforbrugende virksomheder i Danmark. Virksomhederne vil derfor blive hårdt ramt, hvis store dele af statens træproduktion ophører, særligt hvis det sker ved en straksimplementering. Statens træproduktion er i den forbindelse særlig vigtig for virksomheder, der efterspørger certificeret råtræ. Det er deres vurdering, at udtag til urørt skov i statsskovene vil føre til øget import af træ, med øget transport og klimabelastning til følge. Samtidig gives afkald på muligheden for, at skovene kan bidrage til at levere miljøvenlige træprodukter, der kan substituere fossile produkter og samtidig lagre CO₂. Statens produktions-skove har ofte en høj vedmasse på arealerne, som der er brugt årtier og ressourcer på at frembringe. En del af dette bør ifølge organisationerne blive i skoven til gavn for biodiversiteten, men det bør også være muligt at udtage gavntre uden at gå på kompromis med biodiversitetsmålet. Derved sikres, at samfundets investering ikke går tabt, ligesom den økonomiske byrde ved at etablere parkerne lettes. I indfasningsperioden frem mod urørt skov bør salg af træ ifølge TMI og DTI til træindustrien tillades over en 10-årig periode, når træer i naturnationalparkerne fældes i forberedelsen til den ønskede naturtilstand. Denne mulighed bør ikke kun gælde for at bekæmpe invasive arter og træ fra ikke-hjemmehørende arter, men også for hjemmehørende arter.

3F anfører, at hvis området skal friholdes for skov- og landbrugsproduktion, skal det sikres at der er en overgangsordning på 10 år for at kunne fastholde den nuværende beskæftigelse for træ- og møbelindustrien. 3F mener i øvrigt, at træ- og skovproduktion kan forenes med en forbedring af biodiversiteten samtidig med, at det er positivt for samfundsøkonomien.

Dansk Skovforening mener, at tynding af bevoksninger bør tillades, ligesom salg af træ fra saneringshugster bør tillades. Saneringshugst bør i øvrigt ske som følge af et sikkerhedsmæssigt hensyn til naboer.

Miljøministeriets bemærkninger:

Som et led i at genskabe betingelserne for, at naturen så vidt muligt kan udfolde naturlige processer, foreslås naturnationalparkerne friholdt for skov- og landbrugsproduktion.

Hvad angår kravet om friholdelse af naturnationalparkerne for skovbrugsproduktion bemærkes, at der ikke foreligger kontraktlige forpligtelser, der aktualiserer overvejelser om en evt. overgangsordning. Der vil således ikke i almindelighed forekomme salg af træ hidrørende fra naturnationalparkerne.

Det forudsættes, at allerede indgåede forpagtningsaftaler m.v. opsiges i overensstemmelse med de aftalte opsigelsesvarsler. Af hensyn til sådanne aftaler er der foretaget en ændring af lovforslaget, der sikrer, at landbrugsproduktion i henhold til en eksisterende aftale vil kunne fortsætte i opsigelsesperioden eller, i tilfælde af uopsigelighed, indtil aftalens udløb uanset kravet om friholdelse af naturnationalparkerne for landbrugsproduktion. Det bemærkes herved, at der i forhold til Naturstyrelsens arealer kan foreligge ældre aftaler, der indeholder opsigelsesvarsler på op til 5 år.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Andre konsekvenser og vurderinger heraf

Landbrug & Fødevarer mener, at det i forbindelse med etableringen og forvaltningen af de kommende naturnationalparker, er vigtigt, at man analyserer, hvilke konsekvenser det vil kunne få for de omkringliggende arealer uden for parkerne. Landbrug & Fødevarer mener, at hvis det viser sig, at naboarealer påvirkes af naturnationalparken, skal der indledes en dialog med berørte lodsejere og evt. negative konsekvenser skal afbødes eller erstattes. Det kan både være i forhold til ændrede afvandingsforhold, konsekvenser for jagt, konsekvenser for mulighederne for at regulere skadevoldende vildt og invasive arter og konsekvenser ift. publikumstryk m.v. Udarbejdelsen af en konsekvensvurdering bør skrives direkte ind i § 61 d, herunder ske en screening af om der udvikler sig ammoniakfølsom natur, som på sigt kan betyde restriktioner for nærliggende husdyrproduktioner, jf. husdyrgodkendelsesloven.

Bæredygtigt Landbrug skriver, at selvom lovforslaget er afgrænset til statens arealer kan det få betydning for særligt husdyrbrug uden for naturnationalparkerne. Bæredygtigt Landbrug mener, at hvis naturen i naturnationalparkerne udvikler sig til en naturtype, der betragtes som ammoniakfølsom, vil det medføre, at husdyrbrug i nærheden vil blive begrænset i deres muligheder for udvikling.

Dansk Skovforening foreslår, at der stilles krav om, at der udarbejdes en konsekvensanalyse for naboarealer som følge af ændret afvanding inde i nationalparken. Dansk Skovforening mener derudover, at der er risiko for, at der kommer et større vildttryk uden for indhegningen med skader på omkringliggende produktionsarealer til følge. Dansk Skovforening anfører i øvrigt, at der af sikkerhedsmæssige årsager kan være behov for at lave en form for brandbælte mod naboarealer, når andelen af dødt ved stiger.

WWF Verdensnaturfonden mener, at der mangler økonomiske vurderinger af genoprettede naturområders betydning for ejendomspriser, sundhed, uddannelse m.v.

Nogle privatpersoner er bekymrede over, at lovforslaget vil medføre en forringelse af deres ejendomsværdi som følge af den begrænsede adgang til naturnationalparken og forringede jagtmuligheder.

Miljøministeriets bemærkninger:

Af udkastet til lovforslag fremgår bl.a., at der i projektbeskrivelsen for etablering af en naturnationalpark skal være oplysninger om naturgenopretningsinitiativer i området og de forventede konsekvenser heraf. Endvidere vil der kunne være krav om andre typer af konsekvensvurderinger i relation til den enkelte naturnationalpark, f.eks. efter habitatreglerne.

I lovforslag indgår derimod ikke et generelt krav om konsekvensvurderinger, herunder i forhold til de enkelte elementer i projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for naturnationalparken.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ikke-statslige arealer

DN, Friluftsrådet, WWF Verdensnaturfonden, DOF BirdLife, KL, Danske Regioner, Fugleværnsfonden, Odsherred Museumsforening, Verdens Skove, Faunaforst, Aage V. Jensen Naturfond, Vild Med Vilje m.fl. foreslår, at også ikke-statslige områder, dvs. kommunale og privatejede områder omfattes af lovforslaget, så de kan indgå i kommende naturnationalparker. KL ønsker, at også ikke-statslige arealer kan medtages af frivillighedens vej uden at det forudsætter en forudgående anmodning fra miljøministeren. KL foreslår, at ikke-statslige arealer kan omfattes af en særlig støtteordning målrettet ekstensiv helårsgræsning. Landbrug og Fødevarer mener, at evt. inddragelse af private arealer skal gennemføres ved frivillighed og mod fuld erstatning til lodsejeren. KL finder, at der skal indskrives et krav om helhedsvurdering og helhedsplanlægning i forhold til naturnationalparker. Flere af de mest værdifulde naturområder i Danmark kan ifølge KL kun blive naturnationalparker, hvis private lodsejere frivilligt kan komme med.

Ringkøbing-Skjern, Herning, Randers, Holstebro, Jammerbugt og Silkeborg Kommune foreslår ligeledes, at ikke-statslige områder beliggende i nær sammenhæng med oplagte områder kan medtages på frivilligt grundlag. Faaborg-Midtfyn Kommune anfører, at der ikke vil være realistisk mulighed for at placere en naturnationalpark på Fyn, hvis ikke der skabes mulighed for at inddrage ikke-statslige arealer, da staten ikke ejer større sammenhængende skovarealer på Fyn.

Miljøministeriets bemærkninger:

Udkastet til lovforslag omhandler alene naturnationalparker på statsejede arealer. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, er der imidlertid potentiale for, at kommunale og private arealer kan indgå helt eller delvist i fremtidige naturnationalparker, hvorfor Miljøministeriet vil se på mulighederne for på et senere tidspunkt at skabe et retligt grundlag for etablering af naturnationalparker på kommunale og private arealer.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Sankning

DGI undrer sig over, at sankning ikke vil være muligt i nationalparkerne, da organisationen ønsker at kunne fortsætte med at plukke f.eks. løgkarse eller svampe.

Miljøministeriets bemærkninger:

Udkastet til lovforslag ændrer ikke ved de eksisterende muligheder for at samle f.eks. bær og svampe til eget brug. Dette forventes således også at blive muligt i nationalparkerne. Køb/salg af sankekort med henblik på sankning af træ indebærer derimod, at den statslige lodsejer (f.eks. Naturstyrelsen) sælger træ. Dette forventes ikke at blive muligt i nationalparkerne.

Lovforslagets bemærkninger er præciseret i overensstemmelse hermed.

Beskyttelse af fortidsminder, kulturarv m.v.

Nationalparkerne mener, at hensynet til kulturarven ikke skal kompromitteres og henviser til Parforcejagtlandskabet i Gribskov, som er UNESCO verdensarv. Danmarks Kulturarvs Forening og enkelte privatpersoner anfører, at de ønsker en beskyttelse af fortidsminder og ønsker derfor ikke en tilsidesættelse af fredningen af fortidsminder. Danmarks Kulturarvs Forening fremhæver, at der er en række ikke-fredede kulturspor, som bør registreres og bevares ved etableringen af nationalparker, ligesom der er fredede fortidsminder, som ikke er registreret, samt diger. Nordsjællandsk Ridelaug påpeger, at dele af den kulturarv, som er repræsenteret af Parforcejagtsystemet i Gribskov, som i 2015 er udpeget til UNESCO Verdenskulturarv, ligger inden for den foreslåede hegning. Enkelte privatpersoner protesterer mod, at fredningen af fortidsminder, skovdiger og gravhøje efter deres opfattelse tilsidesættes, idet der henvises til Fussingø.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det følger af udkastet til lovforslag, at projektbeskrivelsen for en nationalpark skal indeholde en beskrivelse af områdets landskabshistorie, samt hvorvidt der i området er fredet eller beskyttet kultur- og verdensarv, herunder om der i området er kendte fortidsminder eller beskyttede sten- og jorddiger. Det fremgår endvidere af lovforslagets bemærkninger, at det på baggrund af en konkret vurdering kan blive nødvendigt at frahegne dele af nationalparken permanent eller periodevis af hensyn til bevarelsen af bl.a. fortidsminder. Med lovforslaget ændres der ikke på eksisterende regler, for så vidt angår fortidsminder m.v., herunder regler om pleje. Naturstyrelsen er i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen om varetagelse af hensynet til fortidsminder og diger, herunder om en løbende overvågning af kultur- og verdensarven, i forbindelse med etablering af de kommende nationalparker.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Klimaeffekt

WWF Verdensnaturfonden mener, at det er væsentligt, at vurderingen af klimahensyn sker retvisende – både i forvaltningsplanerne og i lovforslagets bemærkninger. f.eks. de positive effekter af stop for dræning, stop for skovhugst, opbygning af vedmasse, naturlig hydrologi etc.

Nogle privatpersoner anfører, at store græssere forårsager mere CO₂, og at forsøget med rewilding også vil medføre et øget CO₂ udslip, da man ville skulle køre længere efter naturen, da det er for farligt at færdes i naturnationalparkerne på grund af de frie græssere. Andre privatpersoner siger, at det vil forrykke CO₂-balancen, da træer, der falder om og rådner, giver øget CO₂.

Miljøministeriets bemærkninger:

Lovforslaget har ikke sig selv klimamæssige konsekvenser. Ved etableringen af den enkelte naturnationalpark vil der være klimamæssige konsekvenser som følge af bl.a. lokaliseringen af og de iværksatte tiltag i naturnationalparken. Det er ikke muligt på forhånd at give et entydigt billede af klimaeffekten, idet forskellige faktorer kan bidrage til klimaeffekten i henholdsvis positiv og negativ retning. F.eks. kan kravet om friholdelse af en naturnationalpark for skovbrugsproduktion medføre en midlertidig positiv klimaeffekt ved kulstoflagring i vedmasse og i skovbunden i de første år, men også en negativ klimaeffekt, da der ikke lagres kulstof i byggematerialer.

Bemærkningerne giver anledning til en justering af lovforslaget, således at kravet om oplysninger vedrørende de klimamæssige aspekter af den enkelte naturnationalpark knyttes til projektbeskrivelsen i stedet for forvaltningsplanen.

Planlægning af byer og infrastruktur

DN er bekymrede over, at mulighederne for at etablere naturnationalparker i henhold til udkastets bestemmelser vil skulle tilpasses kommunale ønsker om udvikling af yderligere infrastruktur og bebyggelser, turisme m.v. DN mener, at det bør være omvendt. Når naturnationalparken er etableret, bør det ifølge DN ligeledes fremgå, at kommunerne skal respektere naturnationalparken i deres planlægning samt i deres tilladelses- og dispensationspraksis – ikke omvendt.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er ikke hensigten, at lovforslaget skal ændre på de gældende regler om den kommunale planlægning og sagsbehandling efter planloven. Det fremgår af lovforslaget, at naturnationalparkerne vil blive etableret på større statsejede områder – og forventeligt overvejende på arealer, der i forvejen er lysåbne naturarealer eller skov. Der forventes i forbindelse med etablering og forvaltning af naturnationalparkerne at være dialog mellem staten og de relevante kommuner i forhold til områdernes udvikling, herunder statslige og kommunale ønsker til kommunernes planlægning efter planloven, f.eks. i forbindelse med ønske om etablering af en parkeringsplads i eller uden for den enkelte naturnationalpark. Realisering af planlægning for eksempelvis bebyggelse og infrastruktur på statens arealer forudsætter statens accept som lodsejer. Den kommunale planlægning forventes ikke i sig selv at være en begrænsende faktor for naturudviklingen i en naturnationalpark.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Forholdet til nationalparkerne

Nationalparkerne mener, at naturnationalparker ligger i forlængelse af nationalparkernes klare formål om at styrke og udvikle naturen og opfordrer til, at samarbejdsmuligheder med nationalparkerne direkte afspejles i lovforslagets bemærkninger, f.eks. i forbindelse med lovforslagets henvisning til nationalparkloven, og at naturnationalparkerne etableres i tilknytning til nationalparkerne.

Danmarks Sportsfiskerforbund synes, at nationalparkloven bør ændres for at give de eksisterende nationalparker mulighed for en større naturindsats. Desuden finder forbundet, at man med lovforslaget vil få i alt tre typer ”parker”: naturnationalparker, nationalparker og naturparker, hvilket der sættes spørgsmålstegn ved.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at naturnationalparkerne både vil kunne etableres inden for og uden for nationalparkerne. Naturnationalparkerne vil adskille sig fra de eksisterende nationalparker, der har et bredere sigte: Hvor en nationalpark f.eks. skal understøtte en udvikling til gavn for det lokale erhvervsliv og styrke mulighederne for udvikling af bl.a. kulturhistoriske værdier, vil en naturnationalpark have natur og biodiversitet som hovedhensyn. Naturnationalparker vil på denne måde kunne supplere nationalparkerne, så der skabes flere muligheder for udvikling af naturen i Danmark.

Det fremgår af lovforslaget, at der i forbindelse med etableringen og forvaltningen af den enkelte naturnationalpark vil ske inddragelse af berørte myndigheder. Nationalparkerne er omfattet heraf, hvilket er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Marine naturnationalparker

WWF Verdensnaturfonden ønsker, at der i den kommende lov sikres juridisk hjemmel til marine naturnationalparker og at der skal indgå en henvisning til en påbegyndt drøftelse af marine naturnationalparker senest 1 år efter lovens ikrafttrædelse. DN anbefaler, at der i forbindelse med en kommende revision af loven sikres mulighed for at kunne udpege også marine naturnationalparker.

Miljøministeriets bemærkninger:

Lovforslaget omhandler naturnationalparker på land inkl. ferske vande. Et eventuelt retligt grundlag for marine naturnationalparker vil forudsætte et særskilt lovarbejde.

Vandløb

DN og Vild Med Vilje m.fl. finder, at det er i modstrid med formålet med lovforslaget at opretholde en mulighed for at opgrave vandløb inden for etablerede naturnationalparker, at

det er nødvendigt at finde en alternativ løsning, som indebærer, at muligheden ophører. DN mener, at det skal fremgå af både projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen.

Dansk Akvakultur finder, at det er urealistisk, at vandløbskvaliteten skal afspejle uberørte forhold, da de fleste vandløb i Danmark har en antropogen påvirkning. Organisationen henviser til, at mange vandløb løber gennem beboede eller opdyrkede område, er regulerede eller har opstrøms beliggende spildevandsudledninger, overløb eller akvakultur.

Ifølge Dansk Akvakultur skal bedømmelsen af vandløbskvalitet i et naturområde medtage alle presfaktorer, og der ikke kan være tale om uberørt natur, hvis man tillader, at der fjernes dyr eller fisk fra området. Dansk Akvakultur opfordrer til, at § 61 b omformuleres til: ”Vandløbskvaliteten i en naturnationalpark tilladt efter § 61 a, stk. 1, skal så vidt muligt afspejle uberørte forhold med hensyn til en naturlig afstrømning og dynamik. Vandløbsmyndigheden kan dog under henvisning til andre væsentlige hensyn inden for eller uden for naturnationalparken fravige 1.”

Landbrug & Fødevarer bemærker til lovforslagets § 61 b, at for et vandløb, der løber gennem et beboet område eller et område med produktion, inden det løber til en naturnationalpark, kan det være et nærmest umuligt krav, at vandløbet skal afspejle uberørte forhold med en naturlig afstrømning og dynamik. Bestemmelsen bør ifølge Landbrug & Fødevarer formuleres på en sådan måde, at den er fleksibel ift. de hydrologiske forhold, der gælder opstrøms og nedstrøms et vandløb, som løber gennem en naturnationalpark. Landbrug & Fødevarer understreger endvidere, at vandløbsforvaltningen i en naturnationalpark tager hensyn til naboarealer med landbrugsproduktion nedstrøms vandløbet, og at denne sikrer effektiv vandafledning, så der ikke sker yderligere oversvømmelser på landbrugsarealer nedstrøms. Dette bør indgå og afdækkes i en konsekvensvurdering under § 61 d. Ifølge Landbrug & Fødevarer skal der sikres effektiv vandafledning, medmindre der på forhånd er truffet aftaler med de berørte lodsejere vedr. en passende compensation for evt. oversvømmelser, opstemning af vand eller lign. Ansvar for dette bør være hos lodsejeren, der skal sikre erstatning til berørte lodsejere.

Bornholms Regionskommune mener, at det bør fremgå mere klart, hvornår der må og skal foretages vedligeholdelse inden for naturnationalparken, så man undgår, at der sker en forringelse af den samlede økologiske tilstand i vandløbet. Bornholms Regionskommune gør opmærksom på, at manglende hegning omkring vandløb betyder, at dyrene vil søge mod vandløb og søer for at drikke og evt. bade. Hvis der udsættes mange dyr, vil det påvirke tilstanden i vandløbene, da brinkerne bliver trådt ned, vandet slemmes til og gydebanks ødelægges.

Danske Vandløb er uforstående over for, at der med lovforslaget gives hjemmel til at et vandløbs skikkelse eller vandføringsevne kan være dynamisk. Organisationen henviser til spørgsmålet om lodsejers ret til erstatning, når vandføringsevnen forringes. Dermed kan lodsejeren få frataget sin nuværende anvendelse af vandløbsnære arealer pga. oversvømmelse uden nogen som helst erstatning. Derudover bør der ifølge Danske Vandløb foretages en grundig vurdering af konsekvenserne ved at åbne op for naturvandløb eller lignende.

KL mener, at det er et godt princip at tilstræbe naturlig hydrologi, men at man skal være opmærksom på, at visse naturtyper er opstået som følge af en reguleret hydrologi, typisk skovenge, hvor et reguleret vandløb har sænket vandstanden, så et rigkær er opstået. Hvis et vandløb gror til, og vandstanden derved får lov at hæve sig, kan omkringliggende enge og rigkær forsumpe eller oversvømmes og de sjældne arter forsvinde. Der bør efter KL's opfattelse være mulighed for, at vandløb stadig kan vedligeholdes ikke blot med begrundelse i forhold uden for naturnationalparkerne, men også med begrundelse i at bevare eksisterende artsrig natur i naturnationalparkerne. Det er selvfølgelig i modstrid med princippet om selvforvaltning, men det er dog parallelt til, at man stadig kan bekæmpe invasive arter eller foretage andre indgreb for at gavne biodiversiteten, hvilket bør fremgå i bemærkningerne til § 61 b.

Dansk Botanisk Forening anbefaler 'Keep It Simple' metode, og at der inddrages erfaringer fra Life projekter. Indsatsen bør overvåges. Frahegning af vandløb, kilder, grøfter etc. skal ikke kunne forekomme i naturnationalparker. De Unge Biodiversitetsambassadører er bekymrede over den manglende beskrivelse af, hvad "andre væsentlige hensyn" i § 61 b kan være. Danske Regioner ser udbredelsen af naturnationalparker som et relevant virkemiddel i en samlet indsats for vand, vådområder og klimaforandringer. Etablering af naturnationalparker kan med fordel samtænkes med beskyttelsen af det grundvand, vi bruger til drikkevand, da parkerne i sig selv vil udgøre en naturlig beskyttelse. Dansk Skovforening finder det afgørende, at formålet med vandløbenes frie udvikling, ikke kommer til at påvirke naboarealer negativt. Borgergruppen mener, at det er en fejl, hvis bævere tillades "frit spil" som følge af hensigten om at lade vandløbene udvikle sig på naturens præmisser. Flere privatpersoner taler for, at bævere kan bidrage til økosystemet i området.

Miljøministeriets bemærkninger:

Efter den foreslåede bestemmelse i § 61 b skal vandløbskvaliteten i en naturnationalpark afspejle uberørte forhold med en naturlig afstrømning og dynamik. Dermed gives der mulighed for, at vandløb i naturnationalparkerne kan være selvforvaltende. Det vil som udgangspunkt betyde et ophør med vandløbsvedligeholdelse, hvilket vil understøtte den grundlæggende målsætning, hvorefter naturen i naturnationalparkerne så vidt muligt skal kunne udvikle sig på egne præmisser.

Ophør med vandløbsvedligeholdelse vil kræve, at bestemmelserne om vandløbsskikkelse eller vandføringsevne og vedligeholdelse i vandløbsregulativer revideres. Vandløbsmyndigheden vil være forpligtet til på eget initiativ at foretage sådanne ændringer af vandløbsregulativerne. Ændring eller ophør med vandløbsvedligeholdelse som følge af regulativændringer medfører ikke erstatning efter de gældende regler i vandløbsloven, der ikke foreslås ændret med lovforslaget.

Det følger endvidere af den foreslåede § 61 b, at vandløbsmyndigheden vil kunne fravige udgangspunktet om en vandløbskvalitet i naturnationalparken, der afspejler uberørte forhold med naturlig afstrømning og dynamik. Fravigelse vil kunne forekomme, hvis der foreligger andre væsentlige hensyn inden for eller uden for naturnationalparken. Dette kan inden for naturnationalparken f.eks. være hensyn til kulturarven, nødvendig infrastruktur, boliger eller andre bygninger, mens der uden for naturnationalparken også vil kunne tages

hensyn til eventuelle konsekvenser af en mere dynamisk og uberørt vandløbskvalitet for bl.a. produktionsinteresser. Hertil kommer i øvrigt, at vandløbsmyndigheden, hvor dette måtte være relevant, skal inddrage hensyn betinget af EU-retlige forpligtelser i afvejningen.

På baggrund af bemærkningerne er det tydeliggjort i lovforslaget, at den foreslåede bestemmelse i § 61 b vedrører vandløbsmyndigheden udøvelse af beføjelser efter vandløbsloven. Desuden er det præciseret i lovforslagets bemærkninger, at "hensyn betinget af EU-retlige forpligtelser" bl.a. kan være forpligtelser efter habitatdirektivet.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Ændringerne i eksisterende regler

WWF Verdensnaturfonden finder, at ændringen af skovloven ikke er fremtidssikret i forhold til den aktuelle naturpakke fra december 2020, for så vidt angår udlæg af urørt skov i fredskovspligtige arealer. Desuden bør lovforslaget efter WWF Verdensnaturfondens opfattelse også omfatte allerede eksisterede fredskovsarealer, der er lagt urørt både i privat skov og offentlig skov. Kattrup Gods ønsker, at private lodsejere kan omfattes af de nye regler, så de ændringer af lovgivningen, som lovforslaget omfatter, også kommer til at gælde for private lodsejere. Den Danske Naturfond mener, at private fonde bør have samme muligheder som staten. En række organisationer mener således, at der er tale om forskelsbehandling af de private i forhold staten, hvis der kommer nogle regler for statslige områder, der etableres som naturnationalparker og andre regler for ikke-statslige naturområder, der ikke etableres som naturnationalparker efter lovforslaget. WWF Verdensnaturfonden mener, at de foreslåede lovændringer i skovloven, dyrevelfærdsloven, mark- og vejfredsloven og færdselsloven også kan gælde nuværende og kommende naturarealer ejet af kommuner og naturbevarende fonde. KL ønsker en ligestilling i tilsynspligten for kommunerne således, at begrænset tilsynspligt med vilde dyr i naturnationalparkerne udvides til også at gælde for større kommunale naturområder uden for naturnationalparker.

Miljøministeriets bemærkninger:

Lovforslaget retter sig alene mod naturnationalparker etableret på statsejede arealer. De stillede forslag ligger uden for rammerne af lovforslaget.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

§ 3-beskyttede arealer der evt. vokser ud af beskyttelsen

Dansk Botanisk Forening mener, at der skal indføres en bestemmelse, der sikrer, at registrerede § 3-arealer, der ved ophør af drift vokser ud af den konkrete naturtype, fortsat skal være beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 som tilvoksede naturarealer.

Faaborg-Midtfyn Kommune mener, at tilsynskompetencen med § 3-arealer i statsejede naturnationalparker bør være i kommunerne, da det er kommunerne der er myndighed på området. Kommunen anfører, at der er en reel mulighed for at naturtyperne vil forandre sig ind i og ud af § 3-beskyttelsen ved den ændrede forvaltning.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til bemærkningerne i udkastet til lovforslag, hvoraf det fremgår, at den løbende pleje af lysåbne naturarealer i naturnationalparkerne primært sker ved udsætning af helårsgræssende dyr i større naturområder bag et ydre hegn. Det kan være et skift i forhold til mere traditionel naturpleje, der kan være mere målrettet pleje af de enkelte § 3-beskyttede områder. Det er hensigten med naturnationalparkerne, at naturen i højere grad skal kunne udvikle sig på egne præmisser.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at det ikke kan udelukkes, at dette skift i naturplejen kan føre til, at konkrete § 3-beskyttede arealer skifter karakter, herunder at grænserne mellem skov og lysåben natur bliver mindre skarpe. Det kan endvidere ikke udelukkes, at det i konkrete tilfælde vil kunne føre til, at arealer ”vokser ud” af § 3-beskyttelsen. Der kan efter en konkret vurdering iværksættes supplerende tiltag såsom høslæt, afbrænding og fjernelse af opvækst af træer og buske, hvis opretholdelse af væsentlige naturværdier taler for det.

Lovforslaget lægger ikke op til at ændre i myndighedernes opgavefordeling.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ændring af skovloven

Friluftsrådet mener, at bestemmelserne i den nye § 11, stk. 2, nr. 3, i skovloven også bør gælde bygninger og anlæg med natur- og kulturhistorisk sigte. DN foreslår, at ”bygninger” udgår af § 11, stk. 2, nr. 3, og henviser til, at der kan etableres anlæg til brug for dyrehold, f.eks. fangstfold eller til brug for friluftsliv, men ikke ses at være behov for egentlige bygninger.

Miljøministeriets bemærkninger:

I udkastet til lovforslag er det foreslået, at skovlovens § 11, stk. 1, ikke skal gælde for bygninger, anlæg eller terrænændringer, herunder hegn, som miljøministeren efter § 61 a i lov om naturbeskyttelse har meddelt tilladelse til, og som er nødvendige for at styrke områdets natur og biodiversitet.

Forslaget er primært rettet mod opsætning af hegn, men omfatter også andre typer bygninger, anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for at styrke områdets natur og biodiversitet. Ud over hegn vil det f.eks. kunne være relevant at etablere fanganlæg, ligesom terrænændringer vil kunne komme på tale i forbindelse med naturgenopretningstiltag. Undtagelsen gælder kun for bygninger, anlæg og terrænændringer, der er nødvendige for at styrke natur og biodiversitet. Det bemærkes, at hegn, som opsættes med det formål at beskytte f.eks. fortidsminder eller sårbare naturtyper mod afgræsning af området, anses for at styrke natur og biodiversitet, da de er en forudsætning for etablering af helårsgræsning i naturnationalparken. Undtagelsen vil derimod ikke omfatte f.eks. toiletbygninger eller udsigtsplatforme, besøgscentre eller lign., der fortsat vil kræve en særskilt dispensation fra skovlovens § 11, stk. 1.

På baggrund af de modtagne bemærkninger er ordlyden af den foreslåede bestemmelse og bemærkningerne hertil præciseret.

Nationalparkerne foreslår, at lempelsen af skovlovens § 28 om beskyttelse af småbiotoper udgår, da den parallelle beskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 ikke foreslås ændret. Desuden virker lempelsen unødigt, allerede fordi det samtidig forudsættes, at der skal tages hensyn til disse småbiotoper i henhold til EU's naturbeskyttelsesregler, og at de fleste naturnationalparker vil ligge i Natura 2000-områder.

Miljøministeriets bemærkninger:

Naturbeskyttelseslovens § 3 vil fortsat være gældende inden for fredskovspligtige områder i de kommende naturnationalparker. Da der imidlertid ikke vil blive varetaget skovproduktionsformål i naturnationalparkerne, finder Miljøministeriet det rigtigst, at lovforslaget omfatter en fravigelse af dispensationsbestemmelsen i skovlovens § 38, således at en tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 61 a til etablering af en naturnationalpark også indebærer en dispensation fra forbuddet i skovlovens § 28 mod ændring af beskyttede naturtyper (småbiotoper), medmindre dette vil stride mod Natura 2000-beskyttelsen.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

IUCN's kategorier for beskyttede områder m.v.

DN foreslår, at der i bestemmelserne om udarbejdelse af "forvaltningsplan" for områderne indsættes konkret henvisning til (relevante dele af) IUCN's kategori II-kriterier. WWF Verdensnaturfonden mener, at naturnationalparkerne skal kunne opfylde IUCN's kategori II for beskyttede naturområder samt EU's kommende "strengt beskyttede naturområder".

DOF ønsker, at det tilføjes lovforslaget, at naturnationalparkerne som minimum skal leve op til IUCN's kategori II for beskyttede områder, ligesom DOF BirdLife mener, at der bør være et mål om, at enkelte områder lever op til IUCN's kategori Ib. DOF BirdLife mener, at naturnationalparkerne derved kan bidrage til at opfylde målet om 10 % strengt beskyttede naturområder i EU's Biodiversitetsstrategi 2030. Verdens Skove mener, at Naturnationalparkerne bør udpeges som IUCN's kategori II. Fugleværnsfonden mener, at naturnationalparkerne skal leve op til IUCN's internationale kriterier.

Danmarks Jægerforbund mener, at naturnationalparkerne ikke kan leve op til IUCN's kategori Ib og at IUCN's kategori II i givet fald ikke vil udelukke jagt.

DGI, Danmarks Idrætsforbund og Friluftsrådet vurderer, at kravene til IUCN's kategori Ib potentielt vil medføre store begrænsninger af offentlighedens adgang og friluftaktiviteter. Friluftsrådet fraråder derfor, at Miljøministeriet stiler efter at kategorisere naturnationalparkerne efter denne internationale kategori. I stedet foreslår Friluftsrådet, at man om nødvendigt anvender eksisterende muligheder i lovgivningen, herunder naturbeskyttelseslovens § 27, i tilfælde af behov for særlig beskyttelse af udvalgte naturområder.

Miljøministeriets bemærkninger:

Hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser, og hvor der kan udsættes store planteædere med henblik på, at de kan udføre en vigtig økosystemfunktion. Herved tilstræbes så vidt muligt naturlige økosystemer. Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder.

På baggrund af drøftelser med den danske IUCN (International Union for Conservation of Nature, www.iucn.org) nationalkomité er det Miljøministeriets vurdering, at naturnationalparkerne vil leve op til IUCN's kriterier for, og definition af, beskyttede områder (Protected Areas): "Et klart defineret geografisk område, anerkendt, afsat til og forvaltet gennem lovlige eller andre effektive midler til at nå en langsigtet beskyttelse af naturen, med tilhørende økosystemtjenester og kulturelle værdier". Det er endvidere Miljøministeriets vurdering og forventning, at en naturnationalpark efter omstændighederne vil kunne svare til IUCN's kategori II for beskyttede områder (National Park"): Store naturområder, der administreres for beskyttelse af økosystemer og udfoldelse af friluftsliv og aktiviteter, der alle skal have miljømæssige og kulturelle formål". Det bemærkes herved, at bedømmelsen af en nærmere angivet naturnationalpark i forhold til IUCN's kategori II for beskyttede områder i givet fald vil bero på en konkret vurdering, i hvilken forbindelse bl.a. områdets størrelse vil indgå.

Naturnationalparkerne forventes på den baggrund at kunne bidrage til Danmarks opfyldelse af mål om beskyttede områder i EU's biodiversitetsstrategi og forventede globale mål om beskyttede områder, der forventes aftalt under FN's biodiversitetskonvention.

Med udkastet til lovforslag lægges der ikke op til, at beslutning om etablering og forvaltning af de enkelte naturnationalparker er betinget af IUCN's kategorier for beskyttede områder eller EU's biodiversitetsstrategi.

Lovforslagets bemærkninger er justeret i overensstemmelse med ovenstående.

Bemærkningerne giver ikke i øvrigt anledning til ændringer i lovforslaget.

Forhold til evt. fredninger

DOF BirdLife anbefaler, at de konkrete fredninger evalueres og evt. justeres gennem nye fredninger, så de hensyn i eksisterende fredninger ikke bremser mulighederne for vild og dynamisk natur.

Miljøministeriets bemærkninger:

Udgangspunktet for udkastet til lovforslag er, at gældende generel regulering og beskyttelsesniveauer fortsat vil finde anvendelse, og at der fortsat vil skulle foretages en konkret vurdering af, hvorvidt der kræves og i givet fald kan meddeles tilladelser eller

dispensationer til anlæg og aktiviteter, der er forbundet med etablering og forvaltning af en naturnationalpark.

Efter udkastet til lovforslag skal det i projektbeskrivelsen for den enkelte naturnationalpark bl.a. være oplyst, om naturnationalparkens etablering og forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer efter denne lov eller anden lovgivning. Heri indgår bl.a., om der forudsættes dispensation fra en fredning. Dette er tilføjet lovforslagets bemærkninger.

Størrelse på naturnationalparkerne

De Unge Biodiversitetsambassadører anser det for lovteknisk problematisk at benytte definitionen ”større” om de pågældende arealer, da det er upræcist, ligesom mindre arealer også bør prioriteres. DN ønsker, at naturnationalparkerne bliver så store som muligt, og at det indskrives i lovtæksten at det tilstræbes, at naturnationalparkerne som minimum bliver 1.000 hektar. Verdens Skove mener, at en naturnationalpark bør have en ufravigelig minimumsstørrelse på 1.000 hektar eller 10 kvadratkilometer.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at det forventes, at den enkelte naturnationalpark typisk vil være omkring 1.000 ha eller derover. Mindre områder kan dog også være relevante, hvis det konkret vurderes, at områderne kan forvaltes på en måde, hvor naturen så vidt muligt kan udvikle sig på egne præmisser.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Natura 2000 planer 2022-2027

DN ønsker, at målsætningerne i Natura 2000 planerne for perioden 2022 – 2027 i videst muligt omfang skal bringes til at sikre rum til fri dynamik, således at Natura 2000-planlægning og udarbejdelse af forvaltningsplaner for naturnationalparkerne tænkes nøje sammen. De Unge Biodiversitetsambassadører er bekymrede over, at forvaltningen skal medvirke til at gennemføre Natura-2000-planens langsigtede målsætninger, jf. § 61e, stk. 2, fordi det strider med naturnationalparkernes hovedformål med en fri naturlig dynamik.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at det er hensigten, at Miljøministeriet i forbindelse med den forestående opdatering af Natura 2000-planerne, der forventes afsluttet i 2022, vil undersøge, i hvilket omfang det er muligt at indarbejde mere smidighed i planernes bevaringsmålsætninger, således at disse i højere grad vil kunne imødekomme et ønske om vildere naturforvaltning i de enkelte Natura 2000-områder.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Klagemulighed

DN ønsker, at der er adgang til at kunne indgive en klage over forvaltningsplanens indhold.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det følger af udkastet til lovforslag, at både udvælgelsen af det enkelte område, der kan blive til en naturnationalpark, og behandlingen af hver enkelt sag om tilladelse til etablering af en naturnationalpark vil foregå i en proces, hvorunder miljøministeren inddrager en række andre ministre. Miljøministeriet finder på den baggrund, at miljøministerens afgørelse om etablering af en naturnationalpark ikke bør være undergivet fuld prøvelse i Miljø- og Fødevareklagenævnet, og at hensynet til de klageberettigede i stedet kan varetages med en retlig klagemulighed, dvs. en adgang til at påklage lovligheden af en afgørelse om etablering af en naturnationalpark i bred forstand. Med den foreslåede retlige klagemulighed vil der således blive adgang til at klage over retlige spørgsmål, der måtte være knyttet til udarbejdelsen af en ansøgning om etablering af en naturnationalpark, herunder en forvaltningsplan for området.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Permanent udpegning

DN ønsker en permanent udpegning, der ikke kan ændres eller ophæves af den til enhver tid siddende minister. Danmarks Jægerforbund bemærker, at der ikke er regler om evt. nedlæggelse af en naturnationalpark, og Verdens Skove mener, at kun et flertal i Folketinget skal kunne ændre en naturnationalpark.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det er hensigten, at naturnationalparkerne skal være permanente. Hvis den statslige lodsejer på et senere tidspunkt måtte ønske at nedlægge en flere af de etablerede naturnationalparker, forventes det, at offentligheden og berørte myndigheder vil blive inddraget i grundlaget for den ansvarlige ministers evt. beslutning herom. Det forventes endvidere, at den ansvarlige minister orienterer Folketinget forud for en beslutning om nedlæggelse af en eller flere naturnationalparker. Dette er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Inddragelse af indenrigs- og boligministeren

Friluftsrådet foreslår, at også indenrigs- og boligministeren inddrages for at sikre inddragelse af hensynet til samfundsinteresser, der henføres til dette ministeries ressort, ikke mindst hvad angår den fysiske planlægning.

Miljøministeriets bemærkninger:

Der henvises til, at det i lovforslaget foreslås, at etablering af en naturnationalpark skal forudsætte en tilladelse fra miljøministeren, og at ansøgning herom udarbejdes efter anmodning fra miljøministeren. Det forudsættes, at ministerens anmodning afgives efter inddragelse af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri, kulturministeren, erhvervsministeren, transportministeren og klima-, energi- og forsyningsministeren. Da planområdet er overflyttet fra Erhvervsministeriet til Indenrigs- og Boligministeriet, er indenrigs- og boligministeren tilføjet rækken af ministre, som miljøministeren forudsættes at inddrage.

Konkrete forslag til naturnationalparker

Brugergruppen "Tilgængelig Natur i Bidstrup" og Osted Fri- og Efterskole er overvejende imod lovforslaget, hvis det kommer til at betyde, at der placeres en indhegnet naturnationalpark, hvor der udsættes dyr, i området Bidstrup Skove på Sjælland.

Nationalparkfond Thys bestyrelse er åbne for at etablere en naturnationalpark i dele af Nationalpark Thy. Jagtselskabet i Kærene på Læsø mener ikke, at det vil være fornuftigt at placere en naturnationalpark på Læsø, da jagt er udbredt blandt øens privatpersoner.

Herning og Holstebro Kommuner foreslår, at Vind Hede, Stråsø Plantage, Nørre og Søndre Vosborg heder og Lystbæk-engene omkring Madum Å kan danne rammen om en stor og varieret naturnationalpark. Jammerbugt Kommune ønsker, at en af de kommende naturnationalparker bliver lagt i kommunen. Læsø Kommune er bekymret for udsigten til, at der kan etableres en naturnationalpark på Læsø, idet mere en 2/3 del af øen er undergivet forskellige beskyttelsesregler, og øen ønsker ikke yderligere begrænsninger i arealanvendelsen. Kommunen er dog generelt positiv over for ideen, hvis det kan ske på måder, der ikke hindrer lokalbefolkningens legitime interesser i infrastruktur og friluftliv, herunder jagt og fritidsfiskeri. Kommunen nævner også, at der skal tages hensyn til eksisterende eller evt. kommende interesser vedr. vandforsyning.

Miljøministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget tages der ikke stilling til den konkrete placering af kommende naturnationalparker.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Ophævelse af hegnspligt i naturnationalparker (ændring af færdselslovens § 88 (lovforslagets § 5))

Færdselssikkerheden i naturnationalparkerne

En række borgere har udtrykt en generel bekymring for færdselssikkerheden i de kommende naturnationalparker, herunder særligt kombinationen med færdsel på veje og stier, hvor større planteædere skal kunne gå frit rundt.

Transportministeriet bemærker, at det fremgår af pkt. 2.3.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at det er Transportministeriets opfattelse, at man i forhold til udsætning af store planteædere, som skal gå frit rundt i store sammenhængende naturområder, ikke må gå på kompromis med færdselssikkerheden, da man skal kunne bevæge sig trygt rundt på vejene i naturnationalparkerne. På vejstrækninger med megen trafik og høj hastighed vil det være farligt for bilisterne, hvis store planteædere bevæger sig ind på vejen. Efter Transportministeriets vurdering vil det derfor ikke være færdselssikkerhedsmæssigt forsvarligt at ophæve færdselslovens hegnspligt på vejstrækninger med megen trafik, og hvor der køres med høj hastighed. Derfor er der med den foreslåede bestemmelse i færdselslovens § 88, stk. 2, alene givet mulighed for, at indhegning af større dyr kan undlades i naturnationalparker for de veje, der ikke udgør væsentlige færdselsårer.

Det fremgår endvidere af pkt. 2.3.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at der med den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i færdselslovens § 88, stk. 3, vil blive stillet krav om, at der foretages en trafiksikkerhedsrevision af vejnettet forud for meddelelse af tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter lov om naturbeskyttelse. Ved trafiksikkerhedsrevisionen vil der ske en gennemgang af det eksisterende vejnet i det område, som ønskes etableret som en naturnationalpark, særligt med fokus på den færdselssikkerhedsmæssige udfordring, der er forbundet med større dyr på vej. Trafiksikkerhedsrevisionen vil blive foretaget af en certificere trafiksikkerhedsrevisor, typisk en ingeniør ansat i Vejdirektoratet, en kommune eller en privat virksomhed, som til dagligt beskæftiger sig med trafiksikkerhedsarbejde.

Det er på denne baggrund Transportministeriets opfattelse, at de foreslåede regler sikrer, at ophævelse af hegnspligten i naturnationalparker sker på en færdselssikkerhedsmæssig forsvarlig måde.

Trafikafvikling på det omkringliggende vejnet

Der udtrykkes blandt flere borgere bekymring for, om etableringer af naturnationalparker vil medføre, at en stor del af den nuværende færdsel i disse områder vil komme til at foregå på større omkringliggende veje, og om den øgede trafikmængde vil indebære en forhøjet risiko for ulykker.

Transportministeriet bemærker, at der ved vurderingen af, om en vej skal nedklassificeres, blandt andet tages hensyn til, om omlægning af gennemgående trafik til det omkringliggende vejnet kan ske, uden at dette medfører store gener. Transportministeriet skal herved henviser til bemærkningerne til lovforslagets § 5.

Transportministeriet bemærker endvidere, at der ikke umiddelbart synes at være noget, der tyder på, at f.eks. nedsættelse af hastighedsgrænsen på en vejstrækning medfører, at trafikanter fravælger denne vejstrækning. Nedsættelse af hastighedsgrænsen vil således ikke nødvendigvis medføre, at trafikmængden mindskes på de pågældende vejstrækninger med en deraf følgende forøgelse af trafikmængden på omkringliggende vejstrækninger.

Muligheden for at frahegne stier

Danmarks Idrætsforbund (DIF) anfører, at det skal være muligt permanent at frahegne vigtige rekreative gennemgående stier og veje, som er meget anvendte. Det kan både være meget benyttede stier til f.eks. cykeltransport (ruter til skoler og andre faciliteter) eller deciderede rekreative anvendte cykle-, ride- eller løberuter. Tilsvarende bør der være mulighed for periodevist at frahegne stier og veje ved særlige foreningsarrangementer.

Transportministeriet bemærker, at de foreslåede regler om ophævelse af hegnspligten i naturnational ikke indebærer et forbud mod hegning. De foreslåede regler giver alene mulighed for under visse betingelser at undlade hegning. Ejeren af de pågældende områder vil således i samarbejde med vejejeren i medfør af de foreslåede regler have mulighed for

både permanent og periodevist at frahegne veje og stier, hvis der måtte være anledning hertil. Det gælder også i tilfælde, hvor betingelserne for at undlade hegning i medfør af de foreslåede regler ellers er opfyldt.

Finansiering af eventuelle ændringer på vejnettet

Randers Kommune henviser til, at udgifter til trafiksikkerhedsrevision ifølge udkastet til lovforslag afholdes af staten som lodsejer, mens udgifter til f.eks. fartdæmpere og skiltning afholdes af den statslige lodsejer efter udlæg fra kommunen. Kommunen foreslår i stedet, at eventuelle ændringer på vejnettet sker efter en udbygningsaftale, hvor ejeren af arealerne direkte finansierer ændringer på vejnettet i området efter trafiksikkerhedsrevision og godkendelse af vejmyndighed og politi.

Miljøministeriets bemærkninger:

I forlængelse af forslaget fra Randers Kommune er lovforslagets bemærkninger justeret, således at det fremgår, at udgifter som følge af anbefalingerne i de gennemførte trafiksikkerhedsrevisioner til nedskiltning og etablering af færdselskompenserende foranstaltninger samt udgifter i forbindelse med eventuel nedklassificering af veje sker på baggrund af refusion, medmindre andet aftales mellem den statslige lodsejers ressortministerium og vejmyndigheden.

Ændring af mark- og vejfredsloven

Danmarks Idrætsforbund (DIF), udtrykker bekymring over forslaget om, at naturnationalparker undtages fra reglerne om hegning i mark- og vejfredsloven, der sigter mod at undgå trafikulykker forårsaget af husdyr og placerer erstatningsansvar over for ejere af tilstødende arealer. DIF giver udtryk for, at når der udsættes dyr, er det afgørende vigtigt, at ansvarsforholdet afklares i tilfælde af ulykker.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris bemærkninger:

For så vidt angår spørgsmålet om erstatning, kan Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri oplyse, at erstatningsreglerne i mark- og vejfredsloven alene finder anvendelse på skader, som dyr forvolder på fremmed mands grund, jf. mark- og vejfredslovens § 4, 2. pkt., jf. § 3, stk. 1. Skader, som udsatte dyr måtte forvolde inde i naturnationalparker, vil derfor ikke skulle afgøres i henhold til mark- og vejfredslovens bestemmelser. I forhold til hegning vil lovforslagets § 5 medføre, at der inde i naturnationalparker ikke vil være pligt til at opsætte hegn eller foretage andre foranstaltninger, som kan hindre de udsatte husdyr i at bevæge sig ud på veje, der er åbne for offentlig og almindelig trafik. Såfremt det måtte findes fornødent permanent eller periodevis at hegne arealer inde i en nationalpark, kan lovlige hegn- og tøjringsmetoder anvendes.

Obligatorisk digital kommunikation

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det tydeliggøres i bemærkninger, hvordan det sikres, at personer med handicap, stærkt ordblinde eller personer, som bor i dele af Danmark, hvor det ikke er teknisk muligt at koble sig til internettet, kan dispenseres fra kravet om digital kommunikation, og hvordan de pågældende informeres om, at de har mulighed for at ansøge om dispensation.

Institut for Menneskerettigheder bemærker endvidere, at myndighederne har pligt til at informere eksempelvis ældre personer med ringere kendskab til og fortrolighed med IT om, hvordan de kan få eksempelvis en rådgiver til at hjælpe dem, eller om det er muligt for en person at lade sig repræsentere ved fuldmagt. Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor, at Miljøministeriet skriver ind i lovbemærkningerne, at den relevante myndighed skal oplyse og vejlede personer om deres muligheder for at lade sig repræsentere, og hvorledes der skal være mulighed for en fuldmagtsløsning i digitale ansøgningsprocesser.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er opmærksom på, at de konkrete digitale ordninger, der etableres med hjemmel i den foreslåede bestemmelse, skal anvendes og administreres af myndighederne i overensstemmelse med de relevante forvaltningsretlige regler og principper. Det indebærer bl.a., at myndighedens vejledningspligt skal tilrettes således, at denne tager højde for kravet om digital kommunikation m.v. Den foreslåede bestemmelse skal således læses og forstås i overensstemmelse hermed samt i overensstemmelse med andre relevante regler, f.eks. databeskyttelsesregler. Derudover har Miljøministeriet noteret sig bemærkningerne om rammerne for at opnå dispensation og information herom. Miljøministeriet bemærker i den forbindelse, at der er behov for en vis fleksibilitet, da den enkelte digitale ordning skal kunne tilrettelægges på mange forskellige måder, herunder med forskellige krav og deraf afledte dispensationsordninger. Det bemærkes samtidig, at rammerne for dispensation skal beskrives detaljeret i forbindelse med den enkelte ordning, der fastsættes med hjemmel i den foreslåede bestemmelse. Det bemærkes tilsvarende, at de udmøntende regler med digitale ordninger vil blive sendt i forudgående offentlig høring.

Danske Handicaporganisationer bemærker, at det er vigtigt, at Miljøministeriet sikrer, at den digitale kommunikation bliver tilgængelig for mennesker med handicap, herunder at udmøntende regler lever op til lov om webtilgængelighed, der stiller krav til offentlige organers websteder og apps om, at disse skal være tilgængelige for borgere med handicap.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er enig i Danske Handicaporganisationers bemærkninger og vil derfor også sikre, at udmøntende regler tager hensyn til mennesker med handicap og i øvrigt lever op til de relevante forskrifter herom i den henseende. Miljøministeriet bemærker, at de udmøntende regler vil blive sendt i forudgående offentlig høring.